

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER

UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

33E JAARGANG

WOENSDAG 18 AUGUSTUS 1948

No. 1632

COMMISSIE VAN REDACTIE:

Ch. Glasz; H. W. Lambers; N. J. Polak; J. Tinbergen;
• F. de Vries;
J. H. Lubbers (Redacteur-Secretaris).

Assistent-Redacteur: A. de Wit.

COMMISSIE VAN ADVIES VOOR BELGIË:

J. E. Mertens; R. Miry; J. van Tichelen; R. Vandeputte;
F. Versichelen.

Gegevens over adressen, abonnementen enz. op de laatste
bladzijde van dit nummer.

INHOUD:

	Blz.
De artikelen van deze week	643
Sommaire, summaries	643
Het inter-Europese betalingsverkeer door Prof. Dr F. A. G. Keesing	644
De Belgische „Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid” (II) door Jacques Mattheussen	646
De instellingen van de Belgische geld- en kapitaal- markt door V. van Rompuy	649
De wereldpositie van suiker (IV) door Th. C. Geudeker	651
Aantekeningen:	
Het E.R.P. in actie	654
Enige economische aspecten van Noorwegen	655
Internationale notities:	
De laatste etappe van het Poolse driejarenplan	656
Het dagelijks brood in de Bizone van Duitsland	656
De nieuwe inkomstenbelasting in Zuid-Afrika	656
Geld- en Kapitaalmarkt	657
Statistieken:	
Stand van 's Rijks Kas	657
Bankstaten	657
Indexcijfers van lonen volgens regelingen in Nederland ..	658
Indexcijfers van groothandelsprijzen in Nederland	658
Overzicht der laatste vier verkorte balans van De Neder- landsche Bank	659

DEZER DAGEN

gaat het raadspel te Moskou voort. Telkenmale tijgen de drie afgezanten naar Molotov; telkenmale keren zij terug, met effen gelaat, niét meldend, of het woord werd gevonden, dat grendels deed opspringen. De stille menigten wachten. Fluizinga moge in zijn Homo Ludens

in het raadspel één der oudste cultuurvormen vinden, de erdoor opgewekte spanning rijpt aan nerveuze harten. Men ziet voor zich het beeld rijzen, door de Engelse dichter Lord de Tabley opgeroepen, van een in het moeras verdoold ridder: „feared to advance, feared to return—That's all.”

Is het, op vlakker terrein, ook zo gelegen met de omzichtige regeringsverklaring van het nieuwe Nederlandse kabinet? Of omsluit zij de positiever houding tegenover een dergelijke situatie, door een temperamentvol Brit samengevat als: „Stay put?” Men mag het hopen. Zonneklaar is echter, en het kan niet genoeg worden herhaald, dat zelfs de beste pogingen van Nederlandse staatslieden alleen hier geen lusthof kunnen maken.

Een Nederlands regeringsprogram is slechts een stukje uit de steeds verspringende legpuzzel, waarvan anderen de voornaamste stukken houden, hier en in het buitenland. Hier, bij de groepen die nog met zichzelf te rade gaan over hun arbeidsintensiteit; sommigen in hunkering naar, anderen uit vrees voor het verloren paradijs van de vooroorlogse periode. En in het buitenland: bij Parijs beraadslaagt een kleine groep, die rapport zal uitbrengen aan het contactlichaam der zestien Europese landen, dat op haar beurt zal rapporteren aan de Amerikaanse autoriteiten, die zullen beslissen over de toewijzing van Amerikaanse steun aan de verschillende landen. Of om een ander raadsel te kiezen: wie durft nog de datum invullen, waarop weer zal worden bekend gemaakt, dat al dan niet gunstig lopende onderhandelingen worden gevoerd over de inschakeling van de Benelux-havens in het vervoer naar West-Duitsland?

Baudelaire vond in „Le Spleen de Paris” een droeve term „les paradis artificiels”, de pogingen om de oplossing van het raadsel te forceren. Men vindt ze overal. De Franse arbeiders voelden zich maar matig gesterkt door de toezegging van een verhoogd broodrantsoen; ook vakverenigingen, die tot nu toe naar evenwicht hielpen zoeken, vragen thans loontoeslagen bij een verlaagd peil van de kosten van levensonderhoud. Al evenzeer stijgt de spanning in de schijnbare lusthof der Amerikaanse economie. Even goed of beter moeten 143,5 miljoen Amerikanen, 9 pCt meer dan in 1940, het hebben of houden. Reeds in 1947 echter ging 35,2 pCt der gezinsuitgaven, volgens de „New York Herald Tribune” van 11 Augustus jl., aan voedingsmiddelen heen, de prijzen stijgen nog steeds. Voor President Truman is het geen raadsel meer: hij ziet in stede van een betoverende hausse slechts een verstikkende broeikas. Velen echter, die de temperatuur nog behaagt, weren de gaten, die hij wil slaan om lucht te krijgen.

En welk orakel zal uitspraak doen voor de gebieden, die van oudsher als bloeiende tuinen golden, India en Palestina? Het één gesplitst, na een jaar vrijheid, gereed onderling ten strijde te gaan, het ander, gesplitst, weer ten strijde. Waar vraagtekens worden ingevuld, komt met Anna Bijns te staan: „meer suers dan soets”.

HAV BANK - SCHIEDAM
PERSONEEL-VERZEKERING

EERSTE NEDERLANDSCHE

Verzekering Mij. op het Leven en tegen Invaliditeit N.V.
 Gevestigd te 's-Gravenhage

ADMINISTRATIEKANTOOR DORDRECHT - BELLEVUESTRAAT 2, TELEFOON 5346

Personeels-Pensioenverzekering
 verschaft directe fiscale besparing — afschrijving van toekomstige lasten — blijvende sociale voldoening
 Vraagt U eens welgedocumenteerd advies aan ons
 BUREAU VOOR COLLECTIEVE CONTRACTEN

The Statist

ESTABLISHED 1878

An Independent Journal of Finance
 and Trade

**OBJECTIVE APPRAISALS
 CONSIDERED JUDGMENT
 IMPARTIAL OPINION**

Contains most complete range of
 British economic and financial statistics
 published in any weekly journal

World wide circulation

Annual subscription rate: (post free-
 to include all supplements) £ 3:2:6
 (fl 33,40)

*A Special Supplement on Economic Con-
 ditions in The Netherlands was published
 on January 31. A limited number of this
 Supplement remain for sale.*

LONDON: 51 CANNON STREET, E.C. 4

Behandeling van alle
 bankzaken

Bezorging van alle
 assurantiën.

R. MEES & ZONEN

BANKIERS EN ASSURANTIE-MAKELAARS

AMSTERDAM - ROTTERDAM - 'S-GRAVENHAGE
 DELFT - SCHIEDAM - VLAARDINGEN

Koninklijke
 Nederlandsche
 Boekdrukkerij
H. A. M. Roelants
 Schiedam

N.V. KONINKLIJKE
 NEDERLANDSCHE
 ZOUTINDUSTRIE

Boekelo · Hengelo

ZOUTZIEDERIJ

Fabriek van
 zoutzuur, (alle kwaliteiten)
 vloeibaar chloor
 chloorbleekloog
 natronloog, caustic soda.

Staatsdrukkerij en Uitgeverijbedrijf

**BIJ ONS IS DE INTEKENING OPENGESTELD
 OP HET RAPPORT VAN DE**

STAATSCOMMISSIE-COUVÉE

**ADVIES OMTRENT DE SOCIALISATIE
 VAN DE MIJNINDUSTRIE.**

Het rapport bevat, behalve de conclusies, een
 uitvoerig overzicht over de ontwikkeling der
 mijnindustrie in Nederland en West-Europa; het
 is rijk voorzien van statistische gegevens.

De prijs van dit standaardwerk
 (± 250 pagina's) bedraagt
 f 9.50 (2 delen)

*Bij voorkeur bestelle men door overschrijving van
 de kosten op postrekening no. 425300*

's-Gravenhage, Fluwelen Burgwal 18, Tel. 182680

DE ARTIKELN VAN DEZE WEEK.

Prof. Dr F. A. G. Keesing, *Het inter-Europese betalingsverkeer.*

Onder de Marshall-landen telt men debiteurlanden (D), wier totale dollartekort bestaat uit het tekort t.a.v. het Westelijk Halfrond plus hun tekort tegenover Europese partners, en crediteurlanden (C), wier totale dollartekort bestaat uit het tekort t.a.v. het Westelijk Halfrond minus hun vordering op Europese partners. Te Parijs is thans voorgesteld, de Amerikaanse hulp te verdelen volgens ieders deficit t.o.v. het Westelijk Halfrond; wat de C-landen dan teveel ontvangen, zouden zij, in de vorm van „local currency”, ter beschikking der D-landen moeten stellen, die hiermede hun aankopen in het inter-Europese verkeer kunnen voortzetten. Op deze basis is een multilateraal compensatieverkeer mogelijk. Deze beginselen worden thans in Parijs nader gepreciseerd. Inmiddels moet niet worden vergeten, dat in wezen de oorsprong der Europese moeilijkheden gelegen is in de goederensector. Treedt in deze sector geen verbetering in, dan betekent toepassing van het hier geschetste systeem slechts een adempauze.

J. Mattheussen, *De Belgische „Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid” (II).*

In België nemen de Nationale Bank en de N.M.K.N. een dominerende positie in, de eerste op het gebied van muntregeling en korte credietverlening, de tweede op het gebied van de duurzame financiering van handel en industrie (met daarnaast de eventualiteit van bijzondere opdrachten). De N.M.K.N. oefent zodoende een belangrijke invloed uit op het proces van structureelhervormingen in het Belgische bedrijfsleven. Reeds geruime tijd is daarom op hervorming van het statuut der N.M.K.N. (alsmede van de Nationale Bank) aangedrongen, ter bereiking van volledige onttrekking aan mogelijke beïnvloeding door vertegenwoordigers van particuliere belangen. Aan een hervorming in deze zin heeft de Belgische volksvertegenwoordiging onlangs haar goedkeuring gehecht.

V. van Rompuy, *De instellingen van de Belgische geld- en kapitaalmarkt.*

Dit overzicht van de financiële instellingen, die op de Belgische geld- en kapitaalmarkt werkzaam zijn, vormt een toelichting op de desbetreffende kroniek, welke maandelijks in „E.-S.B.” wordt gepubliceerd. Schrijver schetst de functie van de Nationale Bank van België, waarmede het Belgisch-Luxemburgs Instituut voor de Wissel en het Rentefonds nauw samenwerken; voorts die van de Bankcommissie, aan welke richtlijnen de depositobanken zijn onderworpen. Dan volgen de instellingen, die werkzaam zijn op het gebied van het spaarwezen, de credietverlening op lange termijn aan de industrie, credieten aan middenstand, landbouw, gemeenten, woningbouw e.d. De organisatie van de deelmarkten der geld- en kapitaalmarkt komt in een volgende beschouwing aan de orde.

Th. C. Geudeker, *De wereldpositie van suiker (IV).*

De huidige problemen t.a.v. het internationale handels- en betalingsverkeer bevorderen in vele landen het verlangen om op het gebied der suikervoorziening autark te worden. Hierdoor wordt „overproductie” bevorderd, terwijl in werkelijkheid „onderconsumptie” aanwezig is. Het valt nog niet te voorzien, in hoeverre de uitvoeringsmaatregelen van de E.C.A. in dit opzicht een invloed ten goede zullen uitoefenen. Niet onmogelijk is, dat de noodzaak om voor de sterk gestegen suikerproductie van Amerika een uitweg te zoeken, het streven naar zelfvoorziening in Europa zal tegengaan; dit zal moeilijkheden opleveren o.a. voor het sterk protectionistisch georganiseerde suikercomplex van het Britse Gemenebest. Naarmate de tijd vordert, zal de behoefte aan een nieuwere Suikerconventie, ter vervanging van de overeenkomst van 1937, toenemen.

SOMMAIRE.

Prof. Dr F. A. G. Keesing, *Le système de paiements inter-Européen.*

Au moyen de quelques diagrammes l'auteur donne un aperçu des plans de l'O.E.E.C., visant à re-distribuer l'aide américaine. Le but de celle-ci est de faciliter le courant de l'activité commerciale et des paiements. L'auteur montre que l'application de ce plan ne doit pas faire oublier que les grandes difficultés de l'Europe proviennent originellement de ses besoins en produits et en matières premières.

J. Mattheussen, *„La Société Nationale de Crédit à l'Industrie” (Société belge) (II).*

Cette société occupe en Belgique une place prépondérante dans l'octroi de crédits à long terme à l'industrie et au commerce. De ce fait, elle joue un rôle important dans les réformes de structures que l'on tend à appliquer à l'économie belge. En conséquence, le Parlement a décidé par la modification des statuts de cette institution, de la soustraire, autant que possible, aux influences des intérêts privés.

V. van Rompuy, *Les institutions belges du marché des capitaux.*

L'auteur donne un aperçu succinct des institutions qui jouent un rôle dans le marché belge des capitaux. De ce fait, cet article complète notre chronique mensuelle sur la situation financière en Belgique.

Th. C. Geudeker, *La position mondiale du sucre (IV).*

Plusieurs pays adoptent actuellement une politique d'autarchie dans le but de se rendre indépendants de tout approvisionnement de l'extérieur en matière de sucre. Pareille politique mène à la surproduction. En réalité, elle maintient la consommation à un niveau insuffisant. Il n'est pas encore possible de juger dans quelle mesure l'exécution des plans de l'E.C.A. exercera une influence favorable sur les prix et la production du sucre.

SUMMARIES.

Professor F. A. G. Keesing, *Intra-European trade and payments.*

By help of some diagrams the writer gives a survey of the O.E.E.C. plans for redistribution of American aid. This redistribution has for its object the furtherance of intra-European trade and payments. Notwithstanding the utility of this scheme it must always be kept in mind that in fact the difficulties of Europe are rooting in the real sphere.

J. Mattheussen, *The Belgian „Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid” (II).*

In Belgium this company exercises great influence in the field of granting long term credits to industry and trade. Therefore the institution plays an important rôle in the process of structural changes in the Belgian economy. Consequently, its charter has been revised in order to eliminate the influence of private interests.

V. van Rompuy, *Institutions of the Belgian money and capital markets.*

Readers know our weekly contains every month a survey of the Belgian money and capital markets. This article summarizes organization and functions of the institutions operating in these markets.

Th. C. Geudeker, *The world sugar position (IV).*

At present many countries are trying to become self-sufficient with regard to sugar. This policy stimulates overproduction, in a relative sense at any rate because there is in fact underconsumption. It is not yet possible to measure exactly the possible consequences of the Marshall Plan on sugar prices and production.

HET INTER-EUROPESE BETALINGS- VERKEER.

In de loop van het vorige jaar heb ik twee keer een beschouwing gewijd aan de problemen van het inter-Europese betalingsverkeer en aan de maatregelen, die tot verlichting van die moeilijkheden zouden kunnen worden genomen¹⁾. Recentelijk zijn op dit gebied diverse nieuwe ontwikkelingen te melden en er bestaat derhalve aanleiding voor een nieuwe beschouwing, die de beide vorige „up to date” brengt.

Sedert ultimo December 1947 functionneert onder de auspiciën van de Bank voor Internationale Betalingen te Bazel het eerste accord van multilaterale monetaire compensatie. De totstandkoming van dit accord werd destijds begroet als een belangrijk evenement, en het lijdt geen twijfel, dat de Bazelse compensatie moet worden gezien als de eerste en wellicht de moeilijkste phase op de weg naar een betere organisatie van het inter-Europese betalingsverkeer. Het rechtstreekse resultaat der maandelijkse verrekeringen is zeer bescheiden gebleven en het accord heeft niet kunnen voorkomen, dat diverse bilaterale verhoudingen (België-Frankrijk, België-Engeland, België-Nederland, België-Zweden, Frankrijk-Engeland, c.a.) zich ongunstig hebben ontwikkeld. Niettemin heeft de compensatie geleid tot een zeer waardevolle verdieping van de inzichten nopens de quantitative en kwalitatieve moeilijkheden, waarmede Europa op monetair gebied worstelt, terwijl zij voorts de stoot heeft gegeven tot verdere studies omtrent de wijze waarop een betere bestrijding der moeilijkheden zou kunnen worden bevorderd.

Zoals bekend is, berust het Europese Herstel Programma op de onderstelling, dat de hulp, die Amerika bereid is te leveren, ten goede komt aan Europa in zijn geheel, anders geformuleerd, dat de onderlinge handel der Marshall-landen niet belemmerd wordt door factoren, die het Europese herstel doorkruisen. Het is duidelijk, dat deze voorwaarde in de huidige situatie niet wordt vervuld. Zolang in talrijke gevallen het bestaan van monetaire moeilijkheden dwingt tot het toepassen van importrestricties door de debiteurlanden of van exportbeperkingen door de crediteurlanden, maakt Europa onvoldoende gebruik van de herstelkansen, die technisch aanwezig zijn. Voor het welslagen van het Herstel Programma vormt dus de oplossing van het inter-Europese betalingsprobleem een conditio sine qua non. Het gemeenschappelijke streven naar een oplossing van dit uiterst netelige vraagstuk vormt tevens de manifestatie van de bereidheid tot inter-Europese samenwerking, die door de Amerikaanse autoriteiten terecht als eis is geformuleerd.

Het is om deze redenen, dat de OEEC aan het probleem van het inter-Europese betalingsverkeer een hoge mate van prioriteit heeft verleend. Een technische commissie, die in de loop van de maand Juni te Parijs heeft vergaderd, is enkele weken geleden gereed gekomen met de samenstelling van een rapport, dat sedertdien met enkele wijzigingen en aanvullingen door de Council is aanvaard. Dit rapport formuleert de grote lijnen van een verbeterde Europese monetaire organisatie; zijn belangrijkste inhoud moge in het volgende worden samengevat.

Twee aspecten van het dollarprobleem.

Het rapport valt in twee grote onderdelen uiteen. Het eerste regelt de zogenaamde herverdeling van de Amerikaanse hulp, het tweede de totstandbrenging van een integrale multilaterale compensatie. Zoals zal blijken, bestaat tussen deze beide onderdelen een nauw verband.

Het dollarprobleem, waarmede Europa te kampen heeft, bezit twee duidelijk onderscheiden aspecten. In de eerste plaats bestaat er een dollartekort der Europese

landen in hun verhouding tot het Westelijk Halfrond. In de tweede plaats bestaat er een inter-Europees dollar-vraagstuk, dat voortspuit uit de omstandigheid, dat in vele bilaterale betalingsaccorden een der beide partners de grens van zijn „credit line” heeft bereikt, zodat voortzetting van het handelsverkeer alleen mogelijk zou zijn, indien de debiteur in staat was het zich regelmatig vormende excident in harde deviezen af te dekken. Aangezien de debiteurlanden hiertoe in de huidige situatie in het algemeen niet of niet meer in staat zijn, stagneert het inter-Europese handelsverkeer, hetgeen tevens medebrengt, dat de Europese crediteurlanden niet in het bezit komen van de uit het Europese verkeer stammende dollars, die zij zelve behoeven voor de financiering van een deel hunner importen uit het Westelijk Halfrond.

Op grond van het voorgaande kan men de dollartekorten der Marshall-landen als volgt analyseren. De Europese debiteurlanden (D) (dat zijn die landen, die van de „participating countries” meer goederen en diensten ontvangen dan zij leveren) bezitten een dollartekort ten opzichte van het Westelijk Halfrond (WH); dat moet worden vermeerderd met hun dollartekort ten opzichte van de deelnemende landen (E) om hun totale deficit (T) te berekenen. De Europese crediteurlanden (C) bezitten (in het algemeen) een dollartekort ten opzichte van het Westelijk Halfrond, dat zou kunnen worden verminderd met het bedrag van hun dollarsurplus ten opzichte van de deelnemende landen (verondersteld althans, dat de Europese debiteurlanden de noodzakelijke dollarbetalingen aan de Europese crediteurlanden zouden kunnen verrichten) om het totale deficit te berekenen. Voor D geldt derhalve dat $WH + E = T$, terwijl voor C geldt dat $WH - E = T$.

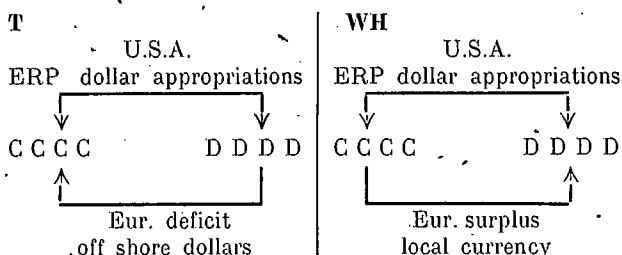
Wanneer Amerika hulp verleent aan Europa, kan dit in beginsel geschieden, hetzij op basis van het WH tekort der deelnemende landen, hetzij op grondslag van hun totale deficit. De omvang der Amerikaanse hulpverlening wordt door het verdelingscriterium niet beïnvloed. Voor alle deelnemende landen tezamen, immers, geldt dat $\sum WH \pm \sum E = \sum T$, en, vermits de som der Europese tekorten en overschotten gelijk is aan nul, is het geaccumuleerde WH tekort gelijk aan het geaccumuleerde totale deficit. Geschiedt de hulpverlening op basis van het WH tekort, dan kunnen de C landen hun volledige Amerikaanse aankoopprogramma uitvoeren, maar de Europese handel stagneert, omdat de D landen hun dollarverplichtingen jegens de C landen niet kunnen afdekken. Geschiedt de hulpverlening op grondslag van het totale deficit, dan rijst het gevaar, dat de D landen het deel van de hun toegewezen hulp, dat bestemd is voor de afdekking van hun Europese tekorten, niettemin in WH zullen besteden, waardoor de Europese handel evenzeer zou blijven stagneren, terwijl bovendien de C landen jegens het Westelijk Halfrond in moeilijkheden zouden geraken. In beide gevallen is dus een nadere voorziening nodig, die bestemd is om de belangen van het inter-Europese handelsverkeer veilig te stellen.

Geschiedt de hulpverlening overeenkomstig de totale tekorten der deelnemende landen, dan zouden de D landen kunnen worden verplicht dat deel van hun dollartoewijzing dat correspondeert met hun Europese deficit te besteden in de C landen, waardoor deze in tweede instantie de ontbrekende dollars zouden ontvangen, die nodig zijn om hun WH aankoopprogramma uit te voeren. In dat geval zou het Europese handelsverkeer geregeld worden op basis der „off shore purchases”.

Het is echter eveneens denkbaar de Amerikaanse hulp te verdelen overeenkomstig ieders WH deficit. In dat geval ontvangen de C landen meer hulp dan voor de overbrugging van hun totale deficit nodig is. Dit meerdere zouden zij, in de vorm van „local currency”, ter beschikking moeten stellen van de D landen, die met behulp hiervan hun aankopen in het inter-Europese verkeer kunnen voortzetten.

¹⁾ Zie „Het plan-Marshall en het inter-Europese betalingsverkeer” in „E.-S.B.” van 27 Augustus 1947, blz. 676, en „Inter-Europese transferabiliteit” in „E.-S.B.” van 5 November 1947, blz. 879.

Schematisch leveren deze beide methodes het volgende beeld:

Van comptabel standpunt beschouwd, leveren de beide geschetste methodes hetzelfde resultaat. In het rapport van de Parijse organisatie hebben de samenwerkende landen om administratieve redenen aan de „local currency” methode de voorkeur gegeven.

De uitwerking van het hier bedoelde beginsel moet men zich als volgt voorstellen: De C landen ontvangen van de Verenigde Staten een bijdrage op basis van hun WH tekort. Zij komen echter slechts voor deze bijdrage in aanmerking, wanneer zij bereid zijn dat deel van de hulp, dat correspondeert met hun Europese surplus, in de vorm van „local currency” aan de D landen door te geven. Als netto-hulp, die rechtstreeks ten behoeve van de C landen wordt verleend, resteert dus het dollarbedrag, dat overeen komt met het totale deficit. Het laatst bedoelde deel der bijdragen wordt verleend als „direct aid”. Over de vorm van deze bijdrage („grant” of „credit”) zal door het C land bilateraal met de Amerikaanse administratie moeten worden onderhandeld. Het deel van de hulp, dat correspondeert met het Europese surplus van de D landen, wordt verleend in de vorm van een „conditional grant”. Voor de deel neem het C land dus in ieder geval afflossingsverplichtingen op zich; voorwaarde voor de ontvangst van dit deel van de hulp is echter, dat zij wordt doorgegeven.

De D landen ontvangen als „direct aid” een bijdrage op grondslag van hun WH deficit. Over de vorm van deze bijdrage („grant” of „credit”) zal door het betrokken land rechtstreeks moeten worden onderhandeld. Zij ontvangen daarenboven, zonder dat daarvoor een tegenprestatie hunnerzijds wordt vereist, de beschikking over een bedrag aan „local currency”, overeenkomend met het Europese tekort, welk bedrag door de C landen op grond van de hun verleende „conditional grants” aan de D landen ter beschikking wordt gesteld.

Op de geschetste wijze zijn beide categorieën in beginsel geholpen. De C landen ontvangen een dollartoe wijzing op grondslag van hun WH tekort, dat groter is dan hun totale deficit. Aangezien hun behoefte aan hulpverlening kleiner is dan hun behoefte aan dollars, zijn zij gehouden een deel van de hulp door te geven. Hun positie is dus als volgt:

$$WH \text{ (dollartoe wijzing)} - E \text{ (conditional grant)} = T \text{ (direct aid)}$$

De debiteurlanden ontvangen voldoende hulp om hun totale tekort te dekken. Zij ontvangen een deel van deze hulp in de vorm van dollars, een ander deel in de vorm van „local currency”. De bijdrage op grond van hun WH deficit wordt verleend als „direct aid”. De bijdrage ten behoeve van hun Europese tekort wordt verleend als „grant” in de vorm van de „local currency” der C landen. De positie der D landen is dus als volgt:

$$WH \text{ (dollartoe wijzing)} + E \text{ (grant)} = T \text{ (local currency)}$$

De vaststelling van de „conditional grants” aan de C landen en de daarmee corresponderende „local currency”-bijdrage aan de D landen geschiedt op basis van het Europese handelsprogramma, waaromtrent tussen alle

belanghebbenden overeenstemming moet zijn bereikt. De wijze waarop de voor het Europese verkeer beschikbare „local currencies” kunnen worden aangewend, is uiteraard afhankelijk van nader vast te stellen regels. In beginsel kan het zich de zaak voordoen, dat een land dat in het betalingsaccord met een C land zijn monetaire plafond heeft bereikt en dat dus langs normale weg niet meer in staat is de valuta van het C land ter beschikking te krijgen, beroep doet op de „local currency”, die krachtens dit systeem te zijnen behoeve beschikbaar is. Het C land zal in dat geval de „special account”, waarop de „local currency” wordt aangehouden, moeten belasten ten bate van de monetaire rekening, die de circulatiebank van het D land bij die van het C land aanhoudt, waardoor het vastgelopen monetaire accoord opnieuw op gang wordt gebracht. Het D land zal de tegenwaarde van de aldus ontvangen hulp moeten crediteren op een „special account” in zijn eigen valuta.

Integrale en automatische compensatie.

Omtrent de modaliteiten van het multilaterale compensatieverkeer staat op dit moment nog weinig vast. In beginsel is overeengekomen, dat de toekomstige multilaterale compensatie integraal zal zijn en automatisch. Men wenst derhalve een stelsel in te voeren, dat niet telkenmale afhankelijk is van de medewerking der belanghebbenden, maar waarvan de regels bij voorbaat worden vastgesteld, zodanig dat de compensaties van maand tot maand zonder verder overleg kunnen worden tot stand gebracht. De compensatie moet voorts zijn integraal, hetgeen inhoudt dat ieder creditsaldo van een bepaald land in het inter-Europese verkeer voor de afdekking van ieder debetsaldo van dat land kan worden aangewend.

Men meent een compensatieverkeer in deze geest te kunnen tot stand brengen door de credietmarges, die thans in de individuele monetaire accoorden bestaan, voor ieder land samen te voegen. Op deze wijze zou ieder land de beschikking krijgen over een geaccumuleerde marge ten opzichte van de gehele groep. Het dagelijkse betalingsverkeer zal zich in deze gedachtengang blijven afspeelen via de individuele accoordrekeningen. Periodiek (aan het einde van iedere maand) wordt voor ieder land vastgesteld zijn „overall” positie (dit is het netto-saldo van zijn C en D standen); deze „overall” positie wordt vergeleken met zijn totale Europese swing. Zolang het totale saldo van alle monetaire accoorden met de medewerkende landen blijft binnen de perken van de totale swing, kan het betalingsverkeer van het betrokken land ongestoord voortgang vinden. Bijzondere maatregelen zouden in dit stelsel eerst nodig worden wanneer een Europees land, hetzij als debiteur hetzij als crediteur, zijn totale marge overschrijdt.

Het verband tussen herverdeling der Amerikaanse hulp en multilaterale compensatie.

Hoewel hieromtrent te Parijs op dit moment nog geen overeenstemming is bereikt, kan men voorts verband leggen tussen de herverdeling van de Amerikaanse hulp en de multilaterale compensatie. Men zou kunnen stellen dat de „local currencies”, die volgens de eerder beschreven beginselen beschikbaar komen, in staat zijn voor de financiering van het inter-Europese handelsverkeer zorg te geven, aangezien zij in Europese overeenstemming met de tekorten in wier afdekking zij moeten voorzien. In het kader van deze gedachtengang zou dus, indien de herverdeling van de Amerikaanse hulp eenmaal is tot stand gebracht, de behoefte aan een stelsel van multilaterale compensatie niet meer als bijzonder groot kunnen worden beschouwd. Tegen dit argument kan worden aangevoerd, dat de „local currencies” slechts dan de moeilijkheden in het inter-Europese betalingsverkeer oplossen, indien het handelsverkeer zich nauwkeurig afspeelt overeenkomstig de programma's waaromtrent overeenstemming werd bereikt.

Iedere afwijking van deze programma's echter zou onmiddellijk nieuwe moeilijkheden kunnen veroorzaken, aangezien vele landen niet meer over de reserves beschikken, die in dat geval zouden zijn vereist. Bovendien zou, indien men zich tot het systeem der „local currencies” beperkt, de Europese handel worden beperkt in een keurslijf van planmatigheid, terwijl het streven juist gericht is op een vrijere en soepeler organisatie van het inter-Europese handelsverkeer. Behalve de herverdeling der Amerikaanse hulp behoudt Europa dus de behoefte aan een betere organisatie van het betalingsverkeer, die nieuwe reserves creëert en die een doorbreking van het commerciële bilateralisme mogelijk maakt.

Zodra er overeenstemming bestaat over de omstandigheid, dat herverdeling en multilaterale compensatie beide wenselijk zijn, kan men de twee stelsels op interessante wijze met elkander in verband brengen. De moeilijkheid, immers, waarop tot dusverre de multilateralisatie van het betalingsverkeer is afgestuit, is gelegen in de omstandigheid, dat de Europese valuta's niet als intrinsiek gelijkwaardig werden beschouwd en dus niet rechtstreeks bij elkander konden worden opgeteld. Een stelsel van integrale compensatie kan alleen functioneren, wanneer deze kwaliteitsverschillen tussen de valuta's niet meer bestaan. Dit zal slechts dan het geval zijn, wanneer de zekerheid bestaat, dat speciaal ten behoeve van de valuta's der D landen een dekking aanwezig is, die de C landen aanleiding kan geven om alle valuta's kwalitatief op één lijn te stellen. Deze dekking zou kunnen worden gevonden door de instelling van een valuta-pool, bestaande uit de „local currencies” der C landen, die op grond van het herverdelingschema beschikbaar komen. Op deze wijze kunnen de beide systemen aan elkander dienstbaar worden gemaakt.

Indien men uitsluitend overging tot herverdeling der Amerikaanse hulp zonder multilateralisatie van het betalingsverkeer, zouden de „local currencies” bilateraal dienst doen als eerste en enige reserve. Indien men bovendien overgaat tot het organiseren van een multilaterale compensatie, zouden als eerste reserve dienst doen de credietmarges, die in dat geval beschikbaar komen op grond van de omstandigheid, dat geen enkel D land alle bilaterale credieten tezelfder tijd volledig heeft uitgeput. Als tweede reserve zou in dat geval beschikbaar zijn de pool van „local currencies”, die zou kunnen worden ingeschakeld zodra in het multilaterale verkeer afdekking bij swingoverschrijding noodzakelijk zou worden.

* * *

Het bovenstaande schetst de grote lijnen van een Europees betalingssysteem, omtrent welks principes ten dele overeenstemming is bereikt. Op dit ogenblik vinden te Parijs besprekingen plaats, die ten doel hebben deze beginselen nader te preciseren, en die voorts de vele technische details moeten regelen, waarin in dit verband zal moeten worden voorzien. Indien, hetgeen niet uitgesloten is, de inwerkingstelling van integrale automatische compensatie een aantal maanden zou vereisen, houdt men rekening met de mogelijkheid, dat gedurende een interimperiode, die niet later dan 1 October a.s. zou moeten beginnen, een verbeterde editie van het compensatiesysteem van Bazel in werking zou moeten treden. Hoewel niet kan worden verwacht, dat aldus alle moeilijkheden op korte termijn zullen worden opgelost, zou het niettemin wellicht mogelijk zijn reeds op korte termijn de situatie op een aantal critieke punten te verbeteren. Voorts onderzoekt men, in hoeverre consolidatie van bestaande schuldverhoudingen tot de betere functionering van het nieuwe betalingssysteem zou kunnen bijdragen.

Zolang omtrent de details van de multilaterale compensatie nog geen overeenstemming bestaat, is het moeilijk om vast te stellen, welke invloed van een zodanig stelsel op het Europese betalingsverkeer kan worden verwacht.

In grote lijnen echter kan men constateren, waartoe de multilateralisatie wel en waartoe zij niet in staat zal zijn.

De huidige moeilijkheden in Europa zijn ontstaan door gebrek aan evenwicht in de exportmogelijkheden der onderscheiden landen. Het spreekt vanzelf, dat geen enkel betalingssysteem in staat is een oplossing te verschaffen voor de moeilijkheden welke oorsprong gelegen is in de goederensector. Wel is een multilateraal betalingssysteem bij machte de deprimerende invloed weg te nemen, die een specifiek gevolg is van het aan de huidige situatie inherente streven naar bilateraal evenwicht op de handelsbalans. Het is duidelijk, dat ook een multilateraal systeem vastloopt, indien de thans bestaande commerciële onevenwichtigheden ongewijzigd zouden worden bestendig. De grootste verdienste van een zodanig systeem zou dus zijn, dat aan het in vele plaatsen vastgelopen betalingsverkeer nieuwe armsgang wordt gegeven en dat aan de betrokken landen een „span of life” wordt verleend, gedurende welke zij naar een multilateraal evenwicht in het handelsverkeer kunnen streven. De ontwikkeling, die op deze wijze wordt ingeleid, kan naar haar aard worden beschouwd als een eerste stap in de richting van een betalingsverkeer, zoals dit door het accoord van Bretton Woods wordt nagestreefd.

Parijs, 7 Augustus 1948.

Prof. Dr F. A. G. KEESING

DE BELGISCHE „NATIONALE MAATSCHAPPIJ VOOR KREDIET AAN DE NIJVERHEID” (II).

Bijzondere opdrachten.

Naast haar normale bedrijvigheid, direct voortvloeiend uit de statutaire doelstelling van de N.M.K.N., heeft die instelling tijdens haar bijna dertigjarige bestaan tal van andere opdrachten te vervullen gehad; telkens als de Overheid de actieve medewerking van het parastatale credietwezen behoeft, ter vervulling van een belangrijke opdracht, kwam de N.M.K.N. als vanzelfsprekend op het voorplan.

Dit gebeurde reeds onmiddellijk na de oprichting van de instelling, toen de economische herstelling van het land, na de vernielingen en verwoestingen van de jaren 1914—1918, krachtig ter hand moest worden genomen. De geteisterde ondernemingen konden weliswaar aanspraak maken op oorlogsschadevergoedingen, doch de effectieve toekenning van dergelijke vergoedingen en vooral de betaling er van hielden geen gelijke tred met de kapitaalbehoeften van de betrokken ondernemingen, wier herstel in het belang van 's lands welvaart spoedig moest worden aangevat en voltrokken. De N.M.K.N. verleende ruim voorschotten op opvorderingsbons zomede voorschotten op definitieve en op provisionele oorlogsschadevergoedingen; in totaal bedroegen dergelijke voorschotten 2.451 miljoen frank. Door de oprichting van de Nationale Vereniging der Handelaars en Nijveraars voor het herstel der Oorlogsschade, liepen die speciale werkzaamheden van de N.M.K.N. na 1924 ten einde.

In 1933, 1934 en 1935 deden zich verschillende overheidsbemoeiingen voor tot leniging van de toenmalige crisis; de N.M.K.N. werd er in hoge mate bij betrokken. Vernoemen wij inzonderheid de overneming, in 1934, door de N.M.K.N., van 2 milliard frank aan bevroren bankcredieten.

In 1935 werd de Belgische munt gedevalueerd; na verloop van één jaar onder een betere nationale en internationale conjunctuur kon de N.M.K.N. van de verdere zorg omtrent de crisis-credietverleningen worden ontlast; de afwikkeling van die verrichtingen werd aan een speciaal daartoe opgerichte instelling toevertrouwd.

Op 1 Februari 1939 werd een wet uitgevaardigd „tot inrichting van het crediet voor de uitbreiding van koopvaardij- en vissersvloten en voor de scheepsbouw”. Het

afsluiten van dergelijke credietverrichtingen werd toevertrouwd aan de N.M.K.N., in samenwerking met de Algemeene Spaar- en Lijfrentekas. Het crediettechnische onderzoek van de aanvragen berust bij de N.M.K.N., terwijl het Comité van Advies in zake Scheepscrediet een voorafgaand advies uitbrengt omtrent de opportuniteit van de credietaanvragen uit het oogpunt van het bouw- en uitbreidingsprogramma der Belgische, koopvaardij- en vissersvloot, zoals opgemaakt door de Minister belast met het bestuur van het zeezezen.

Tot 1944 hebben de spoedig ingetreden oorlogsomstandigheden de toepassing van de wet dd. 1 Februari 1939 ten zeerste beperkt. Na de bevrijding kon veelvuldiger gebruik worden gemaakt van de in de wet besloten credietmogelijkheden. Toch bleef de totale omvang van de afgesloten verrichtingen binnen eerder beperkte grenzen; de fr. 74.805.000, die per 31 December 1947 bij de N.M.K.N. uitstonden, maakten ongeveer de helft uit van de werkelijk afgesloten en nog lopende credietverrichtingen; de andere helft was immers ondergebracht bij de Algemeene Spaar- en Lijfrentekas. Het is de bedoeling, de financiering van de verdere uitbreiding van de Belgische koopvaardij- en vissersvloot op andere grondslagen te vestigen, waartoe eerlang een speciaal fonds bij de wet zal worden ingesteld. Vermoedelijk zal de N.M.K.N. te eniger tijd ook wederom bij de credietbedeling op die nieuwe basis worden betrokken.

Op de wet dd. 1 Februari 1939 volgde, in het raam van de overheidsbemoeiingen ten gunste van handel en industrie, het Koninklijk Besluit Nr. 81, dd. 28 November 1939, houdende inrichting van de steunverlening ten behoeve van nieuwe industrieën. Tot dusver — ook weer deels ten gevolge van de oorlogsomstandigheden — werden de bepalingen van dat Besluit nog nimmer toegepast. Verwacht mag echter worden, dat zich daarin binnenkort een verandering zal voordoen, gezien het uitvoeringsbesluit op 18 Januari 1948 in het Staatsblad is verschenen. Het opzet is, dat de Staat zijn waarborg verstrekt voor credieten te verlenen door openbare instellingen, met het doel de vestiging in België mogelijk te maken of te vergemakkelijken van nieuwe industrieën, die op beslissende wijze, hetzij grote economische of sociale belangen, hetzij de verdediging van het grondgebied kunnen bevorderen. In de meeste gevallen zal de N.M.K.N. de aangewezen instelling zijn om, op grond van het Koninklijk Besluit Nr. 81 en met de waarborg van de Belgische Staat, economisch verantwoorde credieten te verlenen, die, in zuiver crediettechnisch opzicht, niet zonder die waarborg toegekend zouden kunnen worden.

Wij besluiten de reeks van de bijzondere opdrachten, waarmede de N.M.K.N. werd belast, met de vermelding van het stelsel der herstelcredieten ten behoeve van nijverheids- en handelsondernemingen, die in de jaren van 1940 tot 1945 oorlogsschade hebben geleden ¹⁾.

Reeds korte tijd na de bezetting van het land, namelijk in Augustus 1940, werd het systeem der herstelcredieten ingesteld bij besluit van de Secretarissen-Generaal, de toenmalige Belgische gezagdragés. Wegens het ontbreken in het land van een normaal wettelijk gezag kon te dien tijde geen oplossing worden gegeven aan de quaestie van de oorlogsschadevergoedingen. Toch bleek het wenselijk, inmiddels de herstelling van oorlogsschade te bevorderen. Die herstelling werd financieel mogelijk gemaakt door een systeem van herstelcredieten. Al de instellingen van de parastatale credietsector werden, rekening gehouden met haar normale werkkring, belast met de openstelling van dergelijke credieten, hoofdzakelijk gekenmerkt door:

- lage rentevoet, verkregen dank zij staatstoelagen;
- althans in de meeste gevallen, borgtocht van de Belgische Staat ten overstaan van de credietinstelling.

Feitelijk traden bij de openstelling van herstelcredieten vooral twee instellingen op de voorgrond: het Centraal Bureau voor Hypothecair Krediet, voornamelijk belast met de bevordering van de wederopbouw van woonhuizen, en de N.M.K.N., die de herstelling van handel en industrie had te financieren.

Zoals uit de in het vorig artikel ²⁾ afgedrukte statistische gegevens blijkt, hebben de herstelcredieten vooral na de bevrijding een grote vlucht genomen; einde 1946 waren de in totaal uitstaande herstelcredieten zelfs belangrijker dan de verleende gewone credieten. Sindsdien werd de toestand genormaliseerd: de gewone credieten namen krachtig toe zodra de algemene economische conjunctuur de hernieuwing en de uitbouw van 's lands productie-apparaat weer beter mogelijk ging maken; daarentegen is, althans in de sector van handel en industrie, de herstelling van de geleden oorlogsschade reeds vrij gevorderd.

Op het gebied der herstelcredieten is de taak van de N.M.K.N. echter nog niet ten einde. Bij de wet dd. 1 October 1947 werd de quaestie der te verlenen oorlogsschadevergoedingen geregeld; doordat die vergoedingen in de meeste gevallen gevoelig lager zullen blijven dan de kosten voor de werkelijke herstelling der geleden schade, is bij de wet ook een stelsel van aanvullende credieten voorzien. Het gaat dus om een tweede soort van herstelcredieten, welke credieten immers pas toegestaan zullen mogen worden, nadat een beslissing is getroffen omtrent de hoegrootheid van de geleden schade en het bedrag der daarvoor verleende vergoeding. Met de afwikkeling van de ca 600.000 ingediende dossiers van oorlogsgetroffenen zullen vele jaren gemoed zijn. In de sector van handel en industrie zal de N.M.K.N. aanvullende herstelcredieten hebben te verlenen; tegelijkertijd zullen echter de herstelcredieten, toegestaan op grond van de vroegere wetgeving, geleidelijk verminderen en ten slotte verdwijnen.

Financieringsmiddelen.

Omtrent de wijze van financiering van de credietverrichtingen van de N.M.K.N. regelen de statuten alleen het uitgeven van obligatiën (maximum looptijd dertig jaar) en „kasbons” ³⁾ (maximum looptijd vijf jaar) en het aanvaarden van deposito's. Wat deze laatste betreft, is bepaald, dat rentekwekende deposito's slechts mogen worden aangenomen op termijnen van ten minste drie maanden en voor bedragen van ten minste fr. 1.000.

De statuten regelen niet de onderlinge verhouding van obligatiën, „kasbons” en deposito's, evenmin als de verhouding van de daaruit verkregen financieringsmiddelen tot de verschillende reeksen van credietverrichtingen.

De algemene bedoeling is alleen geweest te verhinderen, dat de N.M.K.N. halflange of lange credieten zou financieren met behulp van geldmiddelen verkregen op korte termijn. Overigens heeft het bestuur van de N.M.K.N. te zorgen voor een passend evenwicht, naar aard, omvang en duur, tussen de verleende credieten en de opgenomen financieringsmiddelen.

Obligatiën en „kasbons” mogen slechts worden uitgegeven met de toelating van de Minister van Financiën, die er de voorwaarden van goedkeurt. Bovendien is, zoals reeds aangegeven, het maximum voor dergelijke uitgaven bepaald op vijftien maal de som van het kapitaal en de reserves van de instelling; bij Koninklijk Besluit, waarover in de Ministerraad is beraadslaagd, mag die grens evenwel worden overschreden. Een dergelijk Besluit is op 20/21 October 1947 in het Belgisch Staatsblad verschenen, waardoor het maximum bedrag van de uitstaande obligatiën en „kasbons” werd bepaald op vijf miljard frank.

¹⁾ Zie ook de artikelen van Prof. Mr J. van Houtte over de Belgische oorlogsschaderegeling in „E.-S.B.” van 9 Juni, 30 Juni en 7 Juli jl.

²⁾ Zie „E.-S.B.” van 11 Augustus jl., blz. 631.

³⁾ Met „kasbons” worden in België kortlopende obligatiën bedoeld.

Er weze aan herinnerd, dat de rentebetaling op en de aflossing van de obligatiën en „kasbons”, uitgegeven door de N.M.K.N., door de Belgische Staat worden gewaarborgd.

Zoals uit de in het vorige artikel afgedrukte tabel blijkt, beliepen de per 31 December 1947 uitstaande obligatiën en „kasbons” fr. 3.715.661.000, dus nog merkkelijk minder dan de daareven aangegeven grens van fr. 5.000.000.000.

Bij de financiering harer verrichtingen let de N.M.K.N. op 'de verschillende reeksen van opengestelde credieten, verdeeld in normale credietverrichtingen, in credieten verleend op grond van de wet dd. 1 Februari 1939. (scheepscredieten) en in credieten tot de herstelling van oorlogsschade.

Deze laatste reeks van verrichtingen vertoont kenmerken, die ze scherp onderscheiden van de overige credieten. Bedoeld is inzonderheid de werkelijke aflossingsduur der herstelcredieten; door de verlening van oorlogsschadevergoedingen, die vanzelfsprekend in mindering zullen komen van de uitstaande credieten, zal de werkelijke aflossingsduur der herstelcredieten vermoedelijk heel wat korter zijn dan contractueel is bedongen. Bovendien moeten voor de financiering van herstelcredieten goedkope geldmiddelen worden gevonden, gezien het verschil tussen de kostende prijs dier geldmiddelen en de werkelijk door de oorlogsgetroffenen te dragen rentelast (veelal slechts 2,75 pCt 's jaars) voor rekening komt van de Belgische Staat.

Blijkens de balans der N.M.K.N. per 31 December 1947 waren de gewone credieten en de scheepscredieten samen geheel gedekt door de uitstaande obligatiën en „kasbons” andere dan die verband houdende met de financiering van de herstelcredieten. Voor deze laatste bleven de financieringsmiddelen op lange termijn ten achter bij de werkelijk verleende en opgenomen credieten, zelfs al wordt rekening gehouden met de 100 miljoen frank ter beschikking gesteld door het Ministerie van Wederopbouw. Het verschil wordt blijkbaar gedekt door geldmiddelen op korte termijn of door het surplus aan geldmiddelen, waarover de instelling voor haar gewone credieten beschikt.

Hier moeten ook de termijndeposito's worden vermeld, waarvan de belangrijkheid echter van jaar tot jaar afneemt. Door dat de N.M.K.N. tot dusver niet beschikte over vestigingen in de provincie, kunnen slechts schaarse termijndeposito's worden aangetrokken, sedert de instelling geen integrerend deel meer uitmaakt van de wijdvertakte organisatie van de Nationale Bank van België; de scheiding werd in 1926 voltrokken.

Met inachtneming van het hierboven uitgedrukte voorbehoud omtrent de herstelcredieten valt een bevredigend parallelisme te constateren tussen de omvang van, enerzijds, de verleende credieten en, anderzijds, de uitstaande obligatiën en „kasbons”. Aan de hand van de gepubliceerde bescheiden valt niet uit te maken, of dat parallelisme ook bestaat wat de respectieve duur van de credieten en de uitgegeven effecten betreft.

Tot de financieringsmiddelen zouden ook de eigen middelen van de instelling gerekend mogen worden.

Sedert 1934 bedraagt het kapitaal 205 miljoen frank, waarop nog 30 miljoen frank moet worden afbetaald. De zichtbare reserves belopen slechts 26 miljoen frank, wat opvallend gering is voor een instelling, die een voorspoedig en bijna dertigjarig verleden heeft. De reden moet worden gezocht in het feit, dat de beschikbare reserves, in de loop van het bestaan van de instelling, deels in kapitaal werden omgezet, deels aan de Belgische Staat werden uitgekeerd, deels tot afschrijving van verliezen op de portefeuille overheidsfondsen hebben gediend, deels tot betaling van de na-oorlogse vermogensbelasting hebben moeten strekken. Rekening moet echter worden gehouden met het feit, dat, wegens onderwaardering van de portefeuille overheidsfondsen, per einde 1947 een stille reserve van ca 25 miljoen frank aanwezig was.

Die portefeuille, waarin ruim de helft van het gestorte

kapitaal is belegd, is te beschouwen als een reserve aan potentiële liquide middelen, onder andere tot overbrugging van het tijdsverloop tussen plotseling stijgende credietverleningen en een pas later daaraan beantwoordende vergroting der ontleende middelen. Staatsfondsen kunnen immers worden verkocht ofwel bij de circulatiebank worden beleend.

Het aankweten van reserves staat natuurlijk in rechtstreeks verband met de rentabiliteit van de instelling. Als naamloze vennootschap, met een tot dusver uitsluitend privé kapitaal, moet de N.M.K.N. naar een zekere mate van winstbehaling streven. Maar zij mag winstbehaling niet tot primaire doelstelling hebben. Als semi-publieke instelling dient ze in de eerste plaats bedacht te zijn op haar productiviteit in algemeen economisch opzicht, terwijl de rentabiliteit stabiel op een normaal, zij het ook bescheiden, peil moet worden gehouden. Sedert meer dan tien jaar blijft de dividendbetaling beperkt tot 5 pCt bruto over het gestorte kapitaal.

Verwachte hervorming.

De Nationale Bank van België en de N.M.K.N. worden geacht, in de parastatale sector der credietinstellingen een dominerende positie in te nemen, de eerste wat muntregeling en bedeling met kort crediet betreft, de tweede wat de duurzame financiering van handel en industrie aangaat; aangenomen wordt, dat ze als zodanig een niet te onderschatten invloed uitoefenen, de Nationale Bank van België op 's lands conjunctuurstand, de N.M.K.N. op het proces der structuurhervormingen in het Belgische bedrijfswezen.

Het is derhalve begrijpelijk, dat in progressistische kringen reeds sedert jaar en dag op een hervorming van het statuut van beide organismen wordt aangedrongen; daarmede werd en wordt beoogd, het beheer van de Nationale Bank van België en dat van de N.M.K.N. geheel te onttrekken aan mogelijke beïnvloeding door vertegenwoordigers van particuliere belangen.

Met volle erkenning van het openbare belang van de functie, die beide instellingen hebben te vervullen, wil men haar karakter van werkelijke overheidsinstelling accentueren en de daartoe nodige hervormingen invoeren. Betoogd wordt trouwens, dat de werkmiddelen van de N.M.K.N. overwegend bestaan uit de opbrengst van obligatiën en „kasbons” uitgegeven met de waarborg van de Belgische Staat.

Naar bekend, gaat het bij de Nationale Bank van België en bij de N.M.K.N., althans naar dezer juridisch statuut, om slechts semi-openbare organismen; het geldt immers naamloze vennootschappen met een privé kapitaal; zoals hierboven aangetoond, is de N.M.K.N. echter geen gewone naamloze vennootschap en de Nationale Bank van België trouwens evenmin.

Het pas door de Belgische Kamer en Senaat aangenomen wetsontwerp is eigenlijk een compromis tussen de extreme tendens, die op nationalisatie aanstuurde, en de opvattingen van het meer behoudsgezinde deel van de huidige Belgische regeringscoalitie.

Het opzet schijnt te zijn geweest, het maximum aan feitelijke resultaten te bereiken met een zo bescheiden mogelijk gehouden wettelijke hervorming.

Essentieel komt de hervorming hierop neer, dat het nominale kapitaal wordt verdubbeld, terwijl op de nieuwe aandelen uitsluitend door de Belgische Staat wordt ingetekend. De juridische vorm van naamloze vennootschap wordt dus behouden, doch de helft van het totale kapitaal wordt staatsbezit. Daar bovendien de Staat, krachtens een bijzondere wettelijke bepaling, zijn stemrecht op algemene vergaderingen onverminkt zal kunnen uitoefenen (waarbij dus van het gemeen recht in zake handelsvennootschappen wordt afgeweken), verkrijgt de Staat als aandeelhouder een volstrekt onaantastbare meerderheidspositie.

De nieuwe aandelen, ten belope samen van 205 miljoen frank, zullen door de Staat met slechts 20 pCt worden afbetaald; de intekenprijs zal worden bepaald in gemeen overleg tussen de Minister van Financiën en de N.M.K.N.; daarbij zal natuurlijk rekening moeten worden gehouden met de voorhanden reserves.

Ofschoon de aanstelling van beheerders en toezieners geheel zal liggen in handen van de Staat-aandeelhouder, wordt de toekomstige samenstelling van de Raad van Beheer toch geregeld als volgt:

— de Raad van Beheer bestaat uit 17 leden, waaronder de voorzitter, die door de Koning wordt benoemd;

— de andere 16 leden worden door de algemene vergadering verkozen en wel met inachtneming van het volgende: 4 leden worden voorgedragen door de Minister van Financiën en de financiële instellingen van algemeen nut; 6 leden worden verkozen op voordracht van de meest representatieve arbeidersorganisaties, 4 op voordracht van de meest representatieve organisaties van bedrijfs- hoofden, 1 op voordracht van de meest representatieve landbouworganisaties en 1 op voordracht van de meest representatieve middenstandsorganisaties;

— de leden van de Raad van Beheer mogen generlei functie uitoefenen in een depositiebank noch in een vennootschap, die direct of indirect 25 pCt van het kapitaal van een dergelijke bank onder zich houdt; zij mogen evenmin een ambt uitoefenen in meer dan één andere openbare credietinstelling (dus buiten de N.M.K.N. zelf) of in een controle-organisme van bank- of credietinstellingen; al die onverenigingsbepalingen gelden ook voor de leden van de Raad van Toezicht.

Te noteren valt nog, dat voortaan twee Regeringscommissarissen bij de N.M.K.N. zullen worden benoemd, de ene gedelegeerd door de Minister van Financiën en de andere door de Minister, die 's lands wederuitrusting onder zijn bevoegdheid heeft.

Het mag verwondering baren, dat van de geboden geleghenheid geen gebruik wordt gemaakt om ook de technische waarde en mogelijkheden van de N.M.K.N. als financieringsorganisme ingrijpend te verbeteren. In dat opzicht valt alleen te vernoemen:

— de verplichting voor de instelling, kantoren te bezitten in Antwerpen, Gent, Luik en Charleroi;

— de mogelijkheid voor de N.M.K.N. om, met de machtiging van de Minister van Financiën en onder door hem bepaalde voorwaarden, belast te worden met de credietgewijze toekenning van kapitalen te harer beschikking gesteld door de Staat of door derden; met deze tamelijk duistere tekst is onder andere de gebruikmaking bedoeld van gelden voortkomende van de toepassing van het Marshall-plan.

De vroeger geconstateerde leemten zullen dus blijven bestaan: de N.M.K.N. mag geen obligatiën verwerven, al zijn obligatieleningen toch een courante vorm van credietverrichtingen; de instelling zal evenmin participaties mogen bezitten in het kapitaal van andere ondernemingen en instellingen, zelfs niet van instellingen van openbaar nut.

Brussel.

JACQUES MATTHEEUSSEN.

DE INSTELLINGEN VAN DE BELGISCHE GELD- EN KAPITAALMARKT.

Dit opstel wil een toelichting zijn tot de maandelijks kroniek over de toestand van de Belgische geld- en kapitaalmarkt. Achtereenvolgens zullen worden behandeld: 1. de instellingen en de structuur van beide markten ¹⁾; 2. de organisatie van de deelmarkten.

¹⁾ Voor een meer uitgebreide behandeling zie: Baudhuin, F. „Code économique et financier”. Brussel 1942. Timmermans, V. „Le secteur public du crédit”. Kortrijk 1943.

Aan de top van de financiële instellingen, die overwegend werkzaam zijn op de geldmarkt, staat de circulatiebank: de *Nationale Bank van België*, een naamloze vennootschap, opgericht in 1850 met privaat kapitaal, maar beheerst door een wettelijk statuut, waarin de overheidsinterventie (benoeming van de gouverneur, controle door regeringscommissaris, deelname in de winst) werd vastgelegd. Dit statuut was onlangs het voorwerp van een nieuwe herziening (deelname van de Staat in het kapitaal, uitbreiding van de macht van de Overheid inzake benoemingen) in de richting van een verhoogde staatstussenkomst. Hierop zal binnenkort worden teruggekomen.

De circulatiebank heeft tot doel een gezond geld- en credietwezen te organiseren; haar werd het recht toegekend bankbiljetten uit te geven ²⁾ op de klassieke wijze (huidige circulatie nagenoeg 79 mld fr.). De verbintenissen op zicht van de Nationale Bank moeten gedekt zijn door 40 pCt goud en deviezen, waarvan minimum 30 pCt goud. In verband met haar doel voert de Nationale Bank een bepaalde geld- en credietpolitiek (discontopolitiek, open marktpolitiek, suggesties aan de banken over aard van crediet).

De controle op de uitvoering van de wettelijke en reglementaire bepalingen in verband met de wisselcontrole werd nochtans in handen gelegd van een ander organisme, nl. het Belgisch-Luxemburgs Instituut voor de Wissel (B.L.I.W.), een openbare instelling met rechtspersoonlijkheid. Het Instituut werkt nauw samen met de Nationale Bank. De gouverneur en een directeur van de N.B. maken deel uit van de beheerraad.

De regeling van de markt der overheidsfondsen met lange looptijd werd door de besluitwet van 18 Mei 1945 eveneens aan de bevoegdheid van de N.B. onttrokken en opgedragen aan een zelfstandige openbare instelling, het *Rentefonds*.

De *depositobanken* kregen een streng wettelijk statuut met het Koninklijk Besluit nr. 185 van 9 Juli 1935 ³⁾. De controle op de toepassing van dit besluit (dat tevens de openbare uitgifte van aandelen en obligaties regelt) geschiedt door de Bankcommissie, een zelfstandige overheidsinstelling, die bestaat uit 7 leden, benoemd bij K.B. Dit organisme waakt eveneens over de credietpolitiek in het algemeen en over de samenhang tussen de geld- en kapitaalmarkt in het bijzonder. In dit verband legde de Commissie in Februari 1946 o.a. aan de banken thesaurie-, solvabiliteits- en dekkingscoëfficiënten op en houdt ze toezicht op de openbare uitgaven van aandelen en obligaties door private vennootschappen. Op de laatste door de Bankcommissie gepubliceerde lijst kwamen 92 depositobanken voor. Drie daarvan bezitten nagenoeg 70 pCt van de totale vrije bankdeposito's, nl. de Banque de la Société Générale de Belgique (37,6 pCt), de Banque de Bruxelles (21,4 pCt) en de Kredietbank (11,2 pCt).

Een ander belangrijk organisme van de geldmarkt is het *Herdisconterings- en Waarborginstituut* (H.W.I.), een instelling van openbaar nut, opgericht bij K.B. nr. 175 van 13 Juni 1935 met kapitaal geleverd door de private banken en dat onder controle van een regeringscommissaris in hoofdzaak door vertegenwoordigers van de banken wordt beheerd. Het instituut verzekert voor de banken en andere financiële instellingen de mobilisatie van credieten, waartoe de N.B. wegens aard, vorm of duur van het crediet niet mag overgaan. Aldus heeft het Instituut grote diensten bewezen in de periode 1935—'39. Op dit ogenblik bestaat de hoofdbedrijvigheid van het H.W.I. nochtans in het disconto van bankaccepten aan zeer voordelige voorwaarden. Om die operaties te finan-

²⁾ Naast de biljettenomloop van de Nationale Bank bestaat er de omloop van de Schatkist, die thans ongeveer 4,6 mld bedraagt (kleine coupures van 5, 10, 20 en 50 fr.).

³⁾ Zie o.a. De Voghel, F.: „Le Statut légal des banques et le régime des émissions”, Brussel 1941.

cieren neemt het Instituut in hoofdzaak daggelden op (1,8 mld).

De enige girodienst van het land is het *Postcheque-ambt*, georganiseerd door de Staat zelf (K.B. 23 Febr. 1913). Het hangt af van het Beheer der Posterijen en maakt deel uit van de staatsadministratie. Het beheer van de deposito's (25 à 26 mld) berust bij de Schatkist.

Het voornaamste organisme voor het kleine spaarwezen is de *Algemeene Spaar- en Lijfrentekas*, een instelling sui generis, opgericht door de Staat krachtens de wet van 16 Maart 1865 zonder kapitaal. De spaarinlagen worden gewaarborgd door een belangrijk reservefonds en door een staatswaarborg. De beheerraad wordt benoemd door de Koning, maar binnen de perken van de wet geniet de instelling van een volstrekte financiële autonomie. Haar werkmiddelen bestaan uit de deposito's op de spaarboekjes (25 mld), uit reserves en inlagen van de Lijfrentekas, de rentekas voor arbeidsongevallen en de kas voor levensverzekeringen en ten slotte uit de fondsen, welke de Spaarkas in lopende rekening ontvangt van publiekrechtelijke en openbare instellingen. Het grootste deel van de beleggingen komt terecht op de kapitaalmarkt onder vorm van: 1. opname van obligaties van de Overheid (Staat, kolonie, steden, gemeenten, Gemeentekrediet) en van private handelsvennootschappen, die aan bepaalde voorwaarden voldoen; 2. hypotheaire beleggingen in eigendommen, die gemakkelijk te gelde kunnen gemaakt worden; 3. sociale beleggingen, d.z. in werken door de Overheid opgericht ten behoeve van de werkende klasse. O.a. voor het bouwen van goedkope woningen, voorschotten aan de coöperatieven voor landbouwcrediet, enz.

Naast de Spaarkas bestaan er 27 private spaarkassen met een totale inlage van 4,3 mld fr. Genoemde instellingen worden beheerd door het K.B. nr. 42 van 15 Dec. 1934, waarin o.a. de voorwaarden worden bepaald, waaraan dergelijke organismen moeten voldoen om spaargelden te mogen ontvangen en de aard van hun beleggingen strict gereguleerd. Het geldt hier in hoofdzaak coöperatieve verenigingen van landbouwers (Raiffeisenkassen) of arbeiders (financiering van verbruikcoöperatieven) en verder enkele hypotheaire maatschappijen. De controle op de private spaarkassen werd toevertrouwd aan een autonome publieke instelling: de Centrale Dienst voor het Kleine Spaarwezen (wet van 7 Dec. 1934). Dit organisme treedt eveneens op om de activa te helpen mobiliseren van vastgelopen instellingen (werkmiddel: staatsdotatie van 500 mln).

De credietverlening op lange termijn aan de industrie is het voornaamste werkgebied van de *Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid* (N.M.K.N.), een N.V. in 1919 opgericht met privaat kapitaal onder een speciaal wettelijk statuut, dat op dit ogenblik het voorwerp is van een herziening in de richting van een versterking van de reeds bestaande overheidsinterventie. Hierop zal te gepaste tijde worden teruggekomen⁴⁾. De N.M.K.N. vult het werkgebied van de banken aan door het verlenen van credieten aan de nijverheid op lange, half lange en subsidiair ook op korte termijn. Het merendeel van de credieten wordt gewaarborgd door de discontokantoren van de N.B. of door de private depositobanken. De N.M.K.N. verleent tevens herstelcredieten voor oorlogsschade. De werkmiddelen van dit organisme worden verkregen door emissie van kasbons en obligaties (3,7 mld).

Credieten op lange termijn aan de industrie worden eveneens verstrekt door de *controlemaatschappijen*, die tevens vaak tussenkomen als vaste opnemers ingeval

⁴⁾ Zie voorts het artikel over de N.M.K.N. van J. Mattheussen in „E.-S.B.” van 11 Augustus jl., blz. 628, en in dit nummer.

van openbare uitgifte van aandelen door een der gecontroleerde maatschappijen. De voornaamste holding company van België is de *Société Générale de Belgique* met een portefeuille van 2,3 mld fr. Andere belangrijke controlemaatschappijen hebben hun werkterrein in de steenkolen-, de scheikundige- of de metaalnijverheid, de gas- en electriciteit- of de koloniale sector.

In verband met de openbare uitgiften van aandelen en obligaties dienen nog de fondsenbeurzen van Brussel en Antwerpen vermeld, waarvan eerstgenoemde veruit de belangrijkste is (wettelijk statuut K.B. nr. 84 van 30 Jan. 1935⁵⁾).

Het *Gemeentekrediet* is een N.V. in 1860 opgericht bij K.B. In feite gelijkt die instelling best op een credietvereniging van de kleinere steden en gemeenten, die dikwijls moeite hebben om hun openbare werken te financieren. Het kapitaal wordt onderschreven door de credietnemers. Het Gemeentekrediet geeft credieten op lange termijn, aflosbaar door annuïteiten; verder voorschotten op kortere termijnen als anticipatie van toelagen van de Staat of provincie; ten slotte credietopeningen in verband met de gewone uitgaven van de gemeenten. Het Gemeentekrediet verwerft zijn middelen door uitgifte van kasbons en obligaties (12 mld) en tegoeden in lopende rekening, die de gemeenten bij het Gemeentekrediet hebben geopend en waarop door de Staat en de provincie sommen worden gestort, die door hen werden geïnd, maar ten slotte toch aan de gemeenten moeten ten goede komen. Alles samen genomen is het Gemeentekrediet een soort bankier van de kleine steden en gemeenten.

In het kader van het crediet aan de middenstand is werkzaam: de *Nationale Kas voor Beroepscrediet*, een overheidsinstelling opgericht in 1946 en ontstaan uit de samensmelting van drie organismen: Nationale Kredietkas ten behoeve van de Middenstand, Hoofdkas voor Klein Beroepscrediet en Krediet aan de Ambachtsbewerking. Het nieuw organisme verleent rechtstreeks of door bemiddeling van erkende credietverenigingen voorschotten op termijn en disconteert wissels en promessen; dit alles in verband met de vorming van bedrijfskapitaal, aankoop van koopwaren, handelszaken, materieel, herstel van oorlogsschade, oprichting, verbouwing en aankoop van eigendommen voor beroepsdoeleinden. De middelen daartoe worden verkregen door: deposito's (322 mln), herdisconto bij N.B. of Spaarkas (130 mln), uitgifte van kasbons en obligaties (190 mln), eigen middelen (209 mln).

Op het gebied van de credietverlening aan de landbouw dient het *Nationaal Instituut voor Landbouwkrediet* vermeld, een autonome publieke instelling, opgericht in 1937 (K.B. 30 Sept.). Het staat credieten toe aan de landbouwers of landbouwcoöperatieven o.v.v. voorschotten op termijn, disconto van wissels, warrants en promessen. De werkmiddelen (350 mln) worden verkregen door een overheidsdotatie en de uitgifte van kasbons. Op het besproken terrein is nochtans de *Centrale Kas voor Landbouwkrediet* van de Belgische Boerenbond veruit het voornaamste organisme. Het is een private coöperatieve spaar- en credietinstelling, die valt onder het K.B. nr. 42 van 15 Dec. 1934 betreffende de organisatie van het spaarwezen. De werkmiddelen (nagenoeg 1 mld) bestaan uit: deposito's bij de gewestelijke Raiffeisenkassen, lopende rekeningen bij de Centrale Kas, rekeningen op naam, uitgifte van kasbons aan toonder. Ze worden belegd in overheidsfondsen (580 mln), credietopeningen en leningen (80 mln) en hypotheaire leningen (250 mln).

Aan de hypotheekmarkt wordt van officiële zijde steun

⁵⁾ Zie o.a. Terlinck, F. H.: „L'Organisation des marchés financiers, Brussel 1948.

verleend door het *Centraal Bureau voor Hypothecair Crediet*, een zelfstandig overheidsorganisme, opgericht bij K.B. nr. 226 van 7 Jan. 1936. Het oefent druk uit op de schuldeisers van hypothecaire leningen, doordat het onder bepaalde voorwaarden de vordering overneemt, indien de schuldenaars in geval van merkelijke daling van de rentevoet op de hypotheekmarkt geen verzachting van hun verplichtingen kunnen bekomen. Het staat zelf rechtstreeks hypothecaire leningen toe in de gevallen waar de private markt geen initiatief aan de dag legt; het bevordert de mobilisatie van hypothecaire schuld-vorderingen; het verleent voorschotten aan de middenstand voor aankoop of verbouwing van onroerende eigendommen bestemd voor gebruik van de eigenaar. Op dit ogenblik bestaat de voornaamste bedrijvigheid van dit organisme nochtans in het toestaan van credieten voor de wederopbouw of het herstel van door de oorlog getroffen private onroerende goederen (2,5 mld). De middelen worden verkregen door uitgifte van kasbons (1,1 mld), disconto van promessen (800 mln), voorschotten Ministerie Wederopbouw en op oorlogsschade (600 mln).

De *Nationale Maatschappij voor Goedkope Woningen en Woonvertrekken* is werkzaam op de markt voor bouwcredieten (wet van 11 Oct. 1919). Ze doet voorschotten aan aangenomen locale of regionale maatschappijen (meestal opgericht door de gemeentelijke of provinciale Overheid in samenwerking met particulieren), die huizen bouwen om te verhuren of voort te verkopen. Ze wordt gefinancierd door voorschotten van de Staat (600 mln) en uitgifte van obligaties (1 mld) geplaatst bij de Algemeene Spaar- en Lijfrentekas of in het publiek. Van minder belang in dit verband is de *Nationale Maatschappij voor Kleine Landeigendom* (K.B. nr. 120 van 27 Febr. 1935). Ze verleent met een staatsdotatie (300 mln) rechtstreeks hypothecaire leningen voor het aanschaffen van kleine landeigendom (huis plus hof of stuk landbouwgrond) door landbouw- of arbeidersgezinnen.

Instellingen van de geld- en kapitaalmarkt.

Geldmarkt.

- met overwegend publiek karakter:
 - Nationale Bank van België
 - Postcheque-ambt
 - Belgisch-Lux. Inst. voor de Wissel
 - Rijksdienst voor de Maatschappelijke Zekerheid⁶⁾
 - Herdisconterings- en Waarborginstituut
 - Algemeene Spaar- en Lijfrentekas (subsidiar)
 - Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid (subsidiar)
 - Bankcommissie
- private instellingen:
 - depositobanken

Kapitaalmarkt.

- met overwegend publiek karakter:
 - N.M.K.N.
 - Algemeene Spaar- en Lijfrentekas
 - Rentefonds
 - Bankcommissie
 - Centraal Dienst voor het Kleine Spaarwezen
 - Gemeentekrediet
 - Nationale Kas voor Beroepscrediet
 - Nationaal Instituut voor Landbouwkrediet
 - Nationale Maatschappij voor Kleine Landeigendom
 - Centraal Bureau voor Hypothecair Crediet
 - Nat. Maatschappij voor Goedkope Woningen en Woonvertrekken

⁶⁾ De R.M.Z., opgericht bij besluitwet van 28 Dec. 1944, is het centraal overheidsorganisme van de organisatie van de sociale zekerheid. Het beheert o.a. de fondsen. Deze laatste worden geplaatst in kasbons van de N.M.K.N. of het Centraal Bureau voor Hypothecair Crediet en in daggeldleningen langs de Nationale Bank om.

private instellingen:

- Fondsenbeurzen
- Contrôlemaatschappijen
- Depositobanken (subsidiar)
- Beleggingsmaatschappij
- Levensverzekeringmaatschappijen
- Private spaarkassen en hypotheekmaatschappijen
- Locale en regionale coöperatieve verenigingen voor credietverlening aan middenstand, voor hypothecair crediet, voor het bouwen van goedkope woningen, enz.

De voornaamste instellingen van de Belgische geld- en kapitaalmarkt zijn hiermede besproken. Op de activiteit van deze organismen op de verschillende deelmarkten en andere daarmede samenhangende vraagstukken zal in een volgend artikel nader worden ingegaan.

Brussel.

V. VAN ROMPUY.

DE WERELDPOSITIE VAN SUIKER (IV).

Azië (vervolg).

Ook in *India*, dat per jaar 3 à 4 miljoen ton „gur“ (een bruine suikersoort voor inheemse consumptie) fabriceert, vertoont zich het verschijnsel, dat de behoefte aan witte suiker sedert de oorlogsjaren zeer sterk is toegenomen. Om daaraan te voldoen zou *India* feitelijk suiker moeten importeren, doch het deviezengebrek staat hieraan in de weg.

In de verlopen kwarteeuw is het *India*, dank zij een sterk beschermend kwarterecht, gelukt een eigen suikerindustrie nieuw leven te schenken, teneinde aan de vroegere afhankelijkheid van *Java* in dit opzicht te ontkomen. Hoogst opmerkelijk is, dat onder de werking van het sterk beschermend stelsel de opbrengst per ha stationnair is gebleven (15 ton riet per acre = 38 ton per ha; *Java* vóór de Japanse bezetting 140 ton riet per ha). Men heeft daarom overwogen het door de Nederlanders op *Java* toegepaste systeem na te volgen, doch dit denkbeeld werd als te radicaal verworpen¹⁾. De Brits-Indische Regering laat inmiddels niets onbeproefd om de suikerproductie omhoog te brengen; aan de modernisering en uitbreiding der fabrieken wordt alle aandacht besteed.

De opbrengst aan witte suiker bedroeg in de laatste campagne 940.000 ton, zijnde 20.000 ton méér dan in de campagne 1946/47. De distributie- en prijscontrole werden eind 1947 afgeschafte.

De serie hervormingsmaatregelen beoogt het bereiken ener productie van 1½ miljoen ton, niet alleen ter voorziening in de gestegen binnenlandse behoefte, doch ook om te beproeven op de wereldmarkt een rol te gaan spelen. Daarom zegde de Brits-Indische Regering reeds in 1942 de overeenkomst van Londen van 1937 op, waarbij *India* zich verbonden had geen suiker te exporteren.

Sedert de nieuwe staatsvorming van *India* liggen 156 suikerfabrieken in *Hindustan* en niet meer dan een 10-tal in *Pakistan*, hoewel dit gebied over een groot rietareaal beschikt. *India* neemt nog een belangrijk jute in, doordat het de voornaamste producent is der jute, die voor het suikervervoer onmisbaar is.

Op de *Philippijnen* zijn de suikercultuur en -industrie grotendeels door oorlogsgeweld verwoest, waardoor zich het ongewone verschijnsel voordeed, dat men de laatste jaren suiker moest gaan importeren.

Men werkt krachtig aan de restauratie, waarmede echter nog enige jaren gemoeid zullen blijken. Teneinde dit

¹⁾ „Dispossession of the grower of his land for the crop year, as is practiced in *Java*, with compensation to the dispossessed under legislative enactment, is rightly considered too radical a change in the outlook on social problems“. „The Indian Sugar Industry“ in „The International Sugar Journal“, August, 1945, blz. 201.

proces te stimuleren, is de Regering er toe overgegaan zelf enige fabrieken te gaan exploiteren; het staatsbedrijf is op de Philippijnen nu de grootste suikeronderneming geworden.

De hoge hersteluitgaven drukken zwaar op de vaste kosten der bedrijven, terwijl de exploitatie-uitgaven zeer sterk gestegen zijn, daar alleen de lonen thans 2 à 3 maal zo hoog zijn als de vóóroorlogse. Een en ander vervult de planters en fabrikanten met grote bezorgdheid; men vreest, dat de Philippijnen zich veel opofferingen zullen hebben te getroosten om weer op de wereldmarkt te kunnen concurreren.

Het aandeel der Philippijnen in de suikerimportquote der Verenigde Staten bedraagt 15 pCt, hetgeen neerkomt op een leverantie van 900.000 à 1.000.000 ton; de Philippijnen kunnen de inmiddels verlaagde quote zelfs niet gestand doen. De lopende oogst, die voor een groot deel op alcohol moet worden verwerkt teneinde de nodige motorbrandstof te kunnen produceren, zal vermoedelijk daarvan nog niet de helft opleveren. Vroeger geschiedde het transport met behulp van waterbuffels (caribboas), die door de Japanners bij duizenden zijn afgeslacht; men was daardoor des te sterker genoopt op motortransport over te gaan.

De Japanners hadden onmiddellijk na de bezetting een aantal fabrieken verbouwd en geschikt gemaakt voor de butanolfabricage e.d.

De campagne 1947/48 zal naar schatting een oogst van ca 430.000 short tons suiker opleveren, zijnde vijfmaal de opbrengst van de campagne 1946/47. Voor het volgend jaar wordt op een verdubbeling gehoopt (8/900.000 ton), in de verwachting in 1950/51 op het vóóroorlogse productiepeil te geraken. Kan men weer normaal aan de leveringsplicht tegenover de Verenigde Staten beantwoorden, dan zal zulks de afzet van Cuba-suiker onmiddellijk bemoeilijken.

Japan. Dit eilandenrijk kon zich vóór de oorlog slechts vóór een klein gedeelte uit eigen productie van suiker (riet- en beetwortelsuiker) voorzien; het hing voornamelijk van Formosa af, dat de ruwsuiker leverde, die in Japan werd geraffineerd, waartoe over 18 raffinaderijen werd beschikt. Ook van Java werden in omvang wisselende hoeveelheden betrokken.

Nu Formosa aan China is toegevoegd, zal Japan vermoedelijk bij terugkeer van normale verhoudingen meer dan vóór de oorlog op import van Java worden aangewezen, tenzij Japan voor een belangrijk deel moet worden voorzien uit landen, waar de Amerikaanse invloedssfeer sterk is. De Amerikaanse bezettingsautoriteiten voerden het vorig jaar bijna een half miljoen ton suiker aan, zijnde ongeveer de helft van het vóóroorlogse verbruik à 20 miljoen picol. Een deel (27 pCt in 1947) der ingevoerde suiker werd aangewend voor de butanolfabricage.

China/Formosa. Ten aanzien der eigen productie van China staan slechts onvolledige gegevens ter beschikking. De armelijke toestand der bevolking gaat gepaard met een laag suikerverbruik, dat in totaal geschat wordt op slechts 1 miljoen ton, waarvan nog niet de helft in China zelf werd voortgebracht.

Het enorme rijk was dus reeds vóór de oorlog voornamelijk van suikerimport afhankelijk. Deze is thans aanzienlijk vergemakkelijkt, nu Formosa aan China is toegevoegd, alwaar onder bekwaam Japans bevel de industrie krachtig was uitgebreid. Na een topproductie in 1939 van 1½ miljoen ton bleef de productie sindsdien tot 1944 vrij stationair op 1,2 miljoen ton.

De oorlog bracht grote verwoestingen en overgang op andere cultures, doch het herstel wordt met kracht ter hand genomen. De productie 1947/48 wordt geschat op 300.000 ton, die van de volgende oogst op 1½ maal zoveel.

Wanneer in China eens de rust zal zijn ingetreden,

bevat dit gebied voor de suikerafzet nog ongekende mogelijkheden, waarvan onze Java-suiker zal kunnen profiteren. Vermoedelijk met het oog op een toekomstige ontwikkeling worden nu reeds raffinaderijen van Japan naar China overgebracht.

Afrika.

Suikerproductie Afrika. in duizenden long tons.

1938/39	1939/40	1940/41	1941/42	1942/43
1.141	1.115	1.219	1.110	1.146
1943/44	1944/45	1945/46	1946/47	1947/48
1.149	1.074	1.029	1.092	1.189

De suikerproductie in dit werelddeel heeft weinig verandering ondergaan en zal dit jaar de productie van 1938/39 vermoedelijk iets overtreffen.

De voornaamste rietsuikergebieden zijn Natal en Egypte, doch men moet rekening houden met toenemende belangstelling voor deze cultuur in allerlei andere gedeelten van het zwarte werelddeel.

De *Egyptische* suikerindustrie is van jonge datum en modern ingericht. Dit vroeger suikerimporterende land is in betrekkelijk korte tijd op suikergebied autark geworden en wil op de wereldmarkt gaan optreden, waartoe de vroeger aanzienlijke exportheffingen reeds sterk zijn verlaagd. De suikerproductie bedraagt thans ca 180.000 ton.

Ook de protectionistische politiek der Unie van *Zuid-Afrika* heeft een grondige wijziging ondergaan, doordat de sterk toegenomen suikerconsumptie niet langer gedeckt wordt door de eigen productie, die ½ miljoen ton 's jaars bedraagt.

Aan het einde van het vorig jaar zijn wettelijke maatregelen verschenen, die de Minister van Financiën machtigden suiker, vrij van invoerrechten, toe te laten.

De Regering bevordert inmiddels de uitbreiding der suikercultuur door het openleggen van nieuwe productiegebieden in het Noorden van Natal, t.w. Zwaziland en Pongola.

De *Portugese* koloniën *Mozambique* en *Angola* exporteren hun suikerproductie, die ca 125.000 ton bedraagt, voornamelijk naar het moederland.

Dit is ook het geval met de *Franse* koloniën *Reunion* en *Madagascar* — die een suikerproductie van ca 80.000 ton bezitten — en de *Engelse* kolonie *Mauritius* met een productie van ca 300.000 ton suiker.

Australië.

De suikerproductie van Australië (Hawaii niet inbegrepen) heeft in onderstaande jaren bedragen:

Suikerproductie Australië. In duizenden long tons.

1938/39	1939/40	1940/41	1941/42	1942/43
957	1.047	927	884	793
1943/44	1944/45	1945/46	1946/47	1947/48
580	732	730	665	735

De suikerproductie in dit werelddeel vertoont een dalende tendens, ondanks de sterk imperiale preferentie, die de Australische suiker in het Britse imperium geniet naast de belangrijke steunmaatregelen der lokale regeringen. Concurrentie op de wereldmarkt is daardoor voor Australië uitgesloten. Men maakt zich zeer bezorgd, dat, wanneer het stelsel der preferentiële rechten belangrijk wordt gewijzigd, dit een bedreiging voor de instandhouding der suikercultuur en -industrie oplevert.

Men ontmoet in Australië naast de rietsuikercultuur ook beetwortelcultuur. Deze laatste is echter van weinig betekenis.

Een tekort aan werkkrachten is uitermate voelbaar.

Men tracht op grote schaal werkkrachten van elders („displaced persons” uit Europa, vnl. Baltten) in Queensland en Nieuw-Zuid-Wales in te voeren.

In 1938/39 exporteerde Australië nog 466.000 ton; in 1946/47 90.000 ton.

De gegeven cijfers omvatten een productie voor de *Fiji-eilanden*, van 120 à 150.000 ton, die bijna geheel wordt uitgevoerd.

Nieuw-Zeeland produceert tot dusverre geen suiker. Vóór de oorlog betrok dit gebiedsdeel grotendeels Java-suiker, die in Nieuw-Zeeland werd geraffineerd. In 1946/47 bedroeg de totale import 88.000 ton.

Vóór de oorlog bedroeg het suikerverbruik in Australië en Nieuw-Zeeland bijna het hoogste ter wereld, nl. 53 kg per hoofd per jaar.

Slotbeschouwing.

De in deze reeks artikelen uitgevoerde vogelvlucht doet zien, dat de suikerproductie feitelijk niet aan bepaalde vindplaatsen gebonden is. Overal ter wereld wordt — met uitzondering van woestijngebieden en Poolstreken — suiker geproduceerd, hetzij in de vorm van rietsuiker, hetzij uit beetwortelen; in sommige streken der aarde komen beide cultures tegelijkertijd voor. Men ontmoet hierbij echter de tegenstrijdigheid, dat op de ene plaats een veel hoger suikerrendement wordt bereikt dan op de andere, hetgeen niet uitsluitend kan worden toegeschreven aan de klimaats- en grondverschillen. In vele landen is men zich dan ook bevestigd, dat rationalisatie der cultuur nog voor belangrijke uitbreiding vatbaar is.

Het suikerverbruik is bij de mensheid zeer uiteenlopend en beweegt zich tussen 0 of slechts enkele kilogrammen per hoofd per jaar (als bijv. in China en dergelijke landen het geval is) en 56 kg per hoofd per jaar in Denemarken. Er openbaart zich een sterke toeneming van het suikerverbruik in streken, waar men dit niet zou verwachten (bijv. in Brits-Indië en de binnenlanden van Afrika). Daar waar de welvaart toeneemt, stijgt het suikerverbruik.

Het staat vast, dat suiker naar calorische waarde het goedkoopste voedingsmiddel ter wereld is en in dit opzicht zelfs de aardappel overtreft. Bij opvoering der suikerproductie wordt dan ook de economie gediend.

De tegenwoordige stand van zaken brengt echter de moeilijkheid mede, dat de verkoop der voor export geproduceerde suiker slechts kan geschieden in bepaalde valuta, die de gegadigden niet of slechts in beperkte hoeveelheden ter beschikking staan. Dit moedigt het in vele landen reeds op zichzelf aanwezige verlangen aan om op suikergebied autark te worden. Hierdoor wordt optreding van het verschijnsel van overproductie bevorderd, terwijl in werkelijkheid onderconsumptie aanwezig is.

Op dit ogenblik valt nog niet te overzien, in hoeverre de uitvoeringsmaatregelen van de E C A (Economic Cooperation Act = het Marshall-plan) in dit opzicht een invloed ten goede zullen uitoefenen. Wel dient niet uit het oog te worden verloren, dat de uiterst gevoelige suikersituatie in Amerika vereist, dat de sterk gestegen suikerproductie van dat werelddeel elders een redelijke plaatsing wordt bereid; dit zou het streven naar zelfvoorziening van verschillende landen — bijv. in Europa — wel eens kunnen tegengaan en moeilijkheden opleveren o.a. voor het sterk protectionistisch georganiseerde suikercomplex van het Britse Gemenebest.

De huidige situatie werd zeer goed weergegeven door de Voorzitter der jongste jaarvergadering van de Cubaanse Suikertechnologische Vereniging (die in alle suikerproducerende landen leden bezit, ook in Nederland), waar deze opmerkte: „Wij moeten bedacht zijn op de niet ver meer verwijderde dag, dat wij ons geplaatst zullen zien tegenover een overproductie van suiker, met daaruit voortvloeiende lage prijzen”.

Sedert enige maanden vertoont de toonaangevende Cubaanse suikerprijs reeds een dalende tendens. Gezien de betekenis, die deze voor het gehele economische bestel in Midden- en Noord-Amerika bezit, is de daardoor opgewekte ongerustheid verklaarbaar. Naast opvoering van het suikerverbruik als zodanig wordt dan ook, vooral in Amerika, alle aandacht gewijd aan de verwerking der bijproducten van suiker en de aanwending van dit artikel als grondstof voor allerlei nieuwe producten.

In de oorlogsjaren is suiker voor Amerika van de grootste betekenis gebleken bij de vervaardiging van synthetische rubber en explosieve stoffen. Het eerste, wat de Japanners deden na de bezetting van suikerfabrieken in het Verre Oosten, was deze geschikt te maken voor de fabricage van motorbrandstof²⁾. Suiker bewijst goede diensten bij de vervaardiging van plastics, synthetische zeep, lakken en vernissen en tal van andere artikelen, waarvoor reeds patenen bestaan of zijn aangevraagd.

Als vrucht van de in Amerika sterk opgevoerde suikerresearch (de „Sugar Research Foundation” in de Verenigde Staten heeft in de korte tijd van haar bestaan reeds 3 miljoen dollar aan tal van onderzoekingen uitgegeven) heeft suiker in de voedingsleer als energiebron een geheel nieuwe betekenis verworven.

Inmiddels maakt men zich nu reeds bezorgd over de plaatsing der overschotten van de overvloedige Cuba-oogsten van de laatste tijd. Hoewel reeds een zeer belangrijk surplus door de Verenigde Staten uit de markt is genomen, wordt voor het lopende jaar op Cuba een niet direct plaatsbaar overschot verwacht van 1½ miljoen ton suiker.

In Europa zal dit jaar bijna ½ miljoen ton voor export beschikbaar komen (Polen, Tsjecho-Slowakije, enz.) en een gelijke hoeveelheid in Zuid-Amerika (Peru, Brazilië en Mexico). Behalve Cuba hebben de Antillen in de Dominicaanse Republiek een exporteerbaar overschot van althans 400.000-ton suiker, naast de hoeveelheden, die de Britse koloniën het Imperium doen ten goede komen, doch die de vrije markt niet plegen te verontrusten. Tegenover dit aanbod van ca 3 miljoen ton suiker staat een vraag van Europa en Canada van ca 2,2 miljoen ton, die men met Marshall-hulp in de komende jaren met een miljoen ton hoopt op te voeren. Het zal niet eenvoudig blijken de tegenstrijdige belangen te verenigen.

Het vraagstuk zal nog ingewikkelder worden, wanneer de Philippijnen hun normale afzet in de Verenigde Staten (thans door Cuba behartigd) hernemen en Java opnieuw met de voortreffelijke resultaten van het efficiënte Nederlandse productiesysteem ten tonele verschijnt, doch in zijn natuurlijke afzetgebied nieuwe concurrentie blijkt te zijn binnengedrongen.

Bij de verdeling der quota voor de vrije wereldmarkt bij de Londense overeenkomst van 1937 werd aan Nederland het hoogste aandeel, nl. 1.050.000 ton (tegen Cuba 940.000 ton) toegewezen, hoofdzakelijk bedoeld voor zijn overzeese gebiedsdelen en met name Java, daar het export-surplus van Suriname destijds niet meer dan 15.000 ton beliep; dat sedertdien nog geringer is geworden (gebrek aan werkkrachten en te hoge kostprijs).

Het zal zeer de vraag zijn, in hoeverre Java, met zijn vroeger zo goedkope productie, binnen zeer korte tijd opnieuw in staat zal blijken in de bovengenoemde orde van grootte aan de verzorging der wereldmarkt deel te nemen.

De Internationale Suikerraad te Londen, waarvan een

²⁾ In Frankrijk is men thans bezig de landbouwpaarden door tractoren te vervangen. Om import van benzine te ontgaan en daardoor deviezen te sparen, worden steeds meer suikerbielen tot alcohol verwerkt. Deze vorm van alcoholfabricatie heeft dergelijke afmetingen aangenomen (zie „E.-S.B.” van 28 Juli jl.), dat de suikervoorziening gevaar dreigde te lopen. De Frans Regering heeft daarom tijdens de laatste campagne een besluit uitgevaardigd, krachtens hetwelk — onder nadere financiële regeling, — de distilleerderijen een deel van hun beetwortelen aan de suikerfabrieken moesten afstaan.

17-tal landen hun lidmaatschap hebben gehandhaafd³⁾, wacht een moeilijke taak. Deze Raad, waarvan thans een Nederlander, de heer P. H. Westerman, op uitnemende wijze de voorzittersstoel a.i. inneemt (hij werd als zodanig dit jaar met algemene stemmen herkozen), is gedurende de oorlogstijd van jaar op jaar in stand gehouden, doch heeft zich practisch vrijwel uitsluitend tot statistische werkzaamheden moeten bepalen, daar in de achter ons liggende jaren de leiding der suikerzaken feitelijk vanuit Washington geschiedde. Naarmate de tijd vordert, zal de behoefte aan een nieuwe Suikerconventie, ter vervanging der overeenkomst van 1937, toenemen. De suikerproductie toch is stijgende, doch de plaatsingsmogelijkheden zijn niet op evenredige wijze toegenomen. Een overeenkomst, die de suikerafzet regelt en de gebieden, uitblinkend door rationalisatie en economische productie, recht doet weder- varen, zal daarom weldra niet minder noodzakelijk blijken dan vóór de oorlog.

Haar voorbereiding zal van de Suikerraad veel beleid vergen, temeer nu de Verenigde Staten zich door de aldaar geldende suikerwetgeving voor geruime tijd in een bepaalde richting zullen blijken te hebben vastgezet.

Het gebeurde met de Internationale Tarwe-overeen- komst van dit jaar levert een waarschuwend voorbeeld jegens al te optimistische verwachtingen.

's-Gravenhage.

TH. C. GEUDEKER.

³⁾ De hier bedoelde landen zijn: Engeland, de Ver. Staten, Australië, België, Brazilië, Cuba, Dominikaanse Republiek, Frankrijk, Haïti, Nederland, Peru, Philippijnen, Polen, Portugal, Tsjecho- slowakije, Yougoslavië, Unie van Zuid-Afrika. Oorspronkelijk waren er 21 deelnemende landen, doch in de loop der jaren na 1937 zijn China, Duitsland, Hongarije, India (Br. Indië) en de Unie der Sovjet-Re- publieken, teruggetreden.

AANTEKENINGEN.

HET E.R.P. IN ACTIE.

Het tweede kwartaal van het eerste „Marshall-jaar” is reeds voor de helft verstreken; het moment, waarop de Amerikaanse volksvertegenwoordiging zich opnieuw over de verlening van hulp aan Europa zal moeten uitspreken, nadert met rasse schreden. Men dient in dit verband te beseffen, aldus „The Banker” van deze maand¹⁾, dat het beschikbaar komen van E.R.P.-hulp in tweede termijn in hoge mate zal afhangen van wat de Europese landen in de eerste termijn hebben gepresteerd; de Amerikanen verlangen nu eenmaal tastbare resultaten. Welke kansen bestaan er in dit opzicht?

Wil men over deze vraag een oordeel uitspreken, dan moet rekening worden gehouden, ten eerste, met de voor- waarden, vastgelegd in de „Economic Cooperation Agree- ments” (de bilaterale overeenkomsten met de Verenigde Staten), waaraan de deelnemende landen moeten voldoen teneinde voor hulp in aanmerking te komen, ten tweede met het werk, dat in Parijs wordt verricht in het belang van Europese economische coördinatie en „selfhelp”.

De bilaterale overeenkomsten hebben in eerste instantie, toen de Amerikaanse ontwerpen bekend werden, enige deining veroorzaakt. De daarop gevolgde onderhandelingen tussen de Amerikaanse autoriteiten en een delegatie der Europese landen hebben echter verschillende scherpe kanten weggenomen. „The Banker” is bereid, de overeen- komsten thans „satisfactory and workmanlike documents” te noemen. Het is waar, dat de tekst der overeenkomsten, zoals deze thans zijn getekend, op verschillende punten vaag is. Zo zeggen de verdragen, dat de Europese landen op zich hebben genomen de verplichting „to promote the development of industrial and agricultural production on a sound basis and to achieve the production targets estab- lished through the Organization for European Economic Cooperation”; naar welk criterium moet hier succes resp. mislukking worden afgemeten? Maar in wezen sluit de strek-

king der bilaterale overeenkomsten geheel aan bij de vrijgevege impuls, die tot het ontstaan van het E.R.P. heeft geleid. De vaagheid kan de overeenkomsten zelfs de elasticiteit geven, welke vereist is om het economisch herstel van Europa zo vlot mogelijk te doen verlopen.

Inmiddels is de dollarhulp-begonnen te vloeien. Met regelmatige tussenpozen worden toewijzingen door de „Economic Co-operation Administration” te Washington bekend gemaakt. Onderhandelingen vinden thans plaats met betrekking tot de moeilijke kwestie van splitsing der hulp in leningen en schenkingen. De Europese deelnemende landen zijn begonnen, ieder voor zich, aan de taak, die hen thans is gesteld: gezondmaking der financiële en monetaire situatie, verhoging van de productiviteit in de verschillende sectoren der volkshuishouding. Voorts hebben zij, in hun streven naar economische integratie, te Parijs de Organi- satie voor Europese Economische Samenwerking (O.E.E.C.) opgericht. De vorm, die deze organisatie heeft gekregen, is — „unsatisfactory but perhaps inevitable”, aldus „The Banker” — een compromis tussen de Amerikaanse en de Engelse opvattingen; het is niet de machtige internationale organisatie voor het geven van commando's aan de Mar- shall-landen, die de Amerikanen (en de Fransen) hadden gewenst; het is ook niet het Engelse ideaal van een ont- moetingspunt tussen sterke nationale delegaties, steunend op een efficiënt doch zuiver administratief internationaal secretariaat.

De functies van de O.E.E.C. zijn in drieën te verdelen:

- 1e. het verzamelen van gegevens omtrent de behoeften der deelnemende landen en het beantwoorden van alle vragen, die door de E.C.A. te Washington worden gesteld;
- 2e. de feitelijke toewijzing van dollars, beschikbaar ge- steld in Washington. Op dit punt is een hevige strijd ge- voerd tussen de Engelsen en de Amerikanen. Laatstge- noemden wilden de verantwoordelijkheid van de toe- wijzing op de schouders van de O.E.E.C. leggen; de En- gelsen hadden deze taak aan de E.C.A. te Washington toegedacht. De Amerikanen (gesteund door de Fransen) hebben de slag gewonnen; „The members of O.E.E.C. will before long have to emerge from the forms, question- naires and statistics in the abysses of which they are now immured, to take part in the battle of allocating dollars and commodities among the sixteen nations”;
- 3e. het integreren van de Europese economie. Dit is wel de belangrijkste taak; de Amerikanen beschouwen de politieke en economische verbrokkeling van Europa als de voornaamste oorzaak van Europa's zwakte. Blijven op dit gebied resultaten uit, dan zal de E.R.P.-hulp geen tweede termijn belevan.

Het is zeer twijfelachtig, of er, wat dit laatste punt betreft, op korte termijn resultaten kunnen worden be- reikt, die de Amerikanen zullen bevredigen. Wat tot nu toe te Parijs t.a.v. economische integratie is gedaan, omvat niet meer dan de voorbereidende onderzoeken van de Studiegroep inzake een douane-unie en de besprekingen van de financiële commissie over het herstel van het inter- Europese handels- en betalingsverkeer.

De plannen voor een Europese douane-unie beloven voorlopig weinig resultaten. Integendeel: België en Neder- land bijv. beginnen thans verschillende praktische moei- lijkheden te zien en zijn geneigd de volgende stap op hun weg tot een economische unie, de gelijkschakeling op het gebied van accijnzen en omzetbelastingen, naar een later tijdstip te verschuiven.

De discussies inzake het inter-Europese handels- en be- talingsverkeer hebben enkele fundamentele moeilijkheden aan het licht gebracht, die moeten worden overwonnen, indien Europese economische integratie zal worden ver- werkelijkt. In de eerste plaats het probleem der prijsdispa- riteiten (vroeger of later zal dit noodzaken tot instelling van de „valid rates of exchange”, welke de bilaterale overeenkomsten vereisen!). In de tweede plaats de vast-

¹⁾ In een artikel „The Marshall Plan in Action”, blz. 67.

beslotenheid der Europese landen om naast hun essentiële goederen ook niet-essentiële te exporteren (de „zeg het met bloemen“-procedure).

De ruimere aspecten van integratie, zoals de meest economische en efficiënte ligging der verscheidene industrieën, de vermindering van overtollige capaciteit, het herstel van het Ruhrgebied en het inschakelen van industrieel West-Duitsland in de Europese economie, zijn zelfs bij benadering nog niet in behandeling gekomen. Dit zijn problemen, waarvoor men voorlopig nog terugdeinst. „The Banker” acht deze terughoudendheid begrijpelijk; zij wortelt in de Europese geschiedenis, die gekenmerkt wordt door nationalisme en nationale ontwikkeling der verschillende economische en sociale structuren. „But let there be no mistake”: tenzij althans enige stappen in de richting van integratie worden gedaan, zal Europa het na April 1949 zonder een enkele Marshall-dollar moeten doen. De gevolgen hiervan zouden wellicht nog onaangener zijn dan die van de integratiemaatregelen, waarvoor Europa thans terugdeinst. Heeft Europa nog groter tegenwoordig nodig alvorens bereid te zijn tot doelbewuste en vrijwillige samenwerking te komen?

ENIGE ECONOMISCHE ASPECTEN VAN NOORWEGEN.

De economische bedrijvigheid in Noorwegen ondervindt de laatste maanden toenemende moeilijkheden i.v.m. de schaarste aan grondstoffen en consumptiegoederen. Sedert September 1947 was de invoer niet voldoende om het op dat tijdstip bereikte productiepeil en de werkgelegenheid te handhaven. De voorraden zijn tot een minimum gedaald en in tal van takken van productie en handel is de toestand reeds tamelijk gespannen, aldus de correspondent uit Oslo van „The Financial Times”¹⁾.

Het importprogramma voor 1948 werd in verband hiermede reeds herzien van 2.340 tot 2.630 mln kronen, maar deze toeneming schijnt niet voldoende om de inkringing van de economische bedrijvigheid tegen te gaan. Volgens het Departement van Handel zou een import van 3.300 mln kronen nodig zijn. Noorwegen is erg gevoelig voor fluctuaties in de import: in 1947 en 1948 kwam ongeveer 30 à 35 pCt van de totale hoeveelheid goederen en diensten, die de Noorse economie ter beschikking stond, uit het buitenland; vóór de oorlog bedroeg dit percentage ongeveer 25. De recente verhoging van het importprogramma was mogelijk door de toewijzingen uit hoofde van het E.R.P. en de niet verwachte toeneming van de uitvoer, welke dit jaar vermoedelijk 2.075 mln kronen zal bedragen (gerekend was op 1.950 mln kronen).

Van groot belang voor het handhaven van het productiepeil in Noorwegen is — het bekende probleem — de ontwikkeling van de betalingsbalanspositie m.b.t. het dollargebied. Sedert de oorlog zijn de Verenigde Staten Noorwegen's belangrijkste leveranciers: ongeveer $\frac{1}{4}$ van de totale invoer kwam uit de Verenigde Staten, tegen $\frac{1}{10}$ vóór de oorlog. Met de uitvoer is het daarentegen anders gesteld: na de oorlog ging 5 pCt van de totale uitvoer naar de Verenigde Staten tegen bijna 8 pCt vóór 1939. Gedurende de afgelopen maanden zijn de dollarinkomsten van Noorwegen aanzienlijk verminderd. In de eerste helft van dit jaar bedroeg zij in totaal \$ 55 mln, tegen \$ 69 mln in 1947. De totale dollaruitgaven daarentegen beliepen resp. \$ 70 en \$ 112 mln.

Noorwegen heeft jaarlijks een importbehoefte uit het dollargebied van 830 mln kronen, volgens schattingen van het ministerie van Handel. Op het ogenblik kan Noorwegen, gezien de omvang van de E.R.P.-hulp en het lopende inkomen uit het internationale handelsverkeer, ternaauwernood voor 750 mln kronen uit het dollargebied importeren. Alle mogelijke moeite is gedaan om

¹⁾ In een artikel „Norway's growing import problem” in het nummer van 12 Augustus 1948.

het aandeel in de E.R.P.-hulp te vergroten, maar de huidige toewijzingen van \$ 20 mln per kwartaal liggen reeds aanzienlijk boven de Noorse schattingen, opgegeven tijdens de Parijse conferentie.

De betalingsbalanspositie m.b.t. de niet-dollargebieden is gunstiger geworden: het tekort over de eerste helft 1947 ten bedrage van £ 12,5 mln laat zich vergelijken met een surplus van £ 4,1 mln over de eerste helft van dit jaar. De positie m.b.t. het Verenigd Koninkrijk is echter, op de lange termijn gezien, minder gunstig, daar grote bedragen aan ponden benodigd zullen zijn in verband met scheepsbouwcontracten. Het tekort van 'dit jaar had de totale deviezenvoorraad van Noorwegen een waarde van 820 mln kronen. Het tekort op de betalingsbalans vóór 1948 wordt geschat op ongeveer 650 mln kronen, waaruit volgt, dat de valutavoorraad aan het einde van het jaar waarschijnlijk zeer klein zal zijn. Zelfs bij E.R.P.-hulp op de huidige schaal verwacht men, aldus genoemde correspondent, dat de import, vergeleken met het niveau van dit jaar, met 10 pCt zal worden verminderd. De import voor 1948 ligt reeds 10 pCt lager dan die voor 1947. Het is daartegenover niet te verwachten, dat de export in dezelfde mate zal blijven toenemen als gedurende de afgelopen twee jaar, toen zij, naar waarde, verdubbelde. Importbeperkingen in praktisch alle landen belemmeren een voorspoedige ontwikkeling van de Noorse uitvoer.

* *

Hoewel tot dusver nog geen ernstige moeilijkheden zijn gerezen in verband met de importbeperkingen, zijn er toch tekenen — aldus de correspondent —, die er op wijzen, dat „a slow down is ahead”, ofschoon dit nog niet blijkt uit de productiestatistiek. De algemene index voor de industriële productie bereikte in Mei een nieuwe na-oorlogse recordhoogte van 139 (1938 = 100). Over de eerste vijf maanden van 1948 stond de productie-index op 129; voor dezelfde periode in 1947 was dit cijfer 116. De productie van de exportindustrieën bedroeg over de eerste vijf maanden van 1948 95 pCt van vóór de oorlog; tegen 82 pCt in dezelfde periode van 1947.

De arbeidsmarkt weerspiegelt nog altijd een toestand van „full employment”; van belangrijke sociale onrust is geen sprake.

De algemene index voor prijzen van voorraden is in de afgelopen vier maanden sterk omhooggelopen (begin Maart 165, begin Augustus 176,63). De geldmarkt vertoont een toenemende liquiditeit. Kassaldi en deposito's bij de centrale bank zijn gedurende 1948 aanmerkelijk gestegen. De deposito's van particulieren zijn meer toegenomen dan leningen en disconto's. De vraag naar crediten is nl., in verband met de importbeperking, verminderd.

Daar de voorraad geïmporteerde goederen — zoals gezegd — sterk afneemt, zal dit de inflationaire druk vergroten. Een effectieve anti-inflatiepolitiek is echter onder de huidige Labourregering politiek onmogelijk, meent „The Financial Times”. Naar verwacht wordt zal binnenkort een „premium bond loan” worden uitgegeven, maar het deflatoire effect van een dergelijke lening kan nooit groot zijn. De inflationaire druk komt o.a. tot uiting in de kosten van levensonderhoud: de index stond in November op 157,8 (1938 = 100), in Mei 160,6, dus dicht bij het punt (160,8), waarop compenserende loonsverhogingen kunnen worden gevraagd. Om een dergelijke ontwikkeling te voorkomen, werden de prijzen verder gesubsidieerd, en de index teruggebracht op 158,8. De prijssubsidies vormen een belangrijke post op het staatsbudget: meer dan 700 mln kronen voor de lopende budgetperiode.

Er zijn pogingen ondernomen om de begroting in evenwicht te brengen, maar ondanks de zeer hoge overheidsontvangsten zal naar schatting een tekort van 414 mln kronen door leningen moeten worden gedekt.

INTERNATIONALE NOTITIES.

DE LAATSTE ETAPPE VAN HET POOLSE DRIEJARENPLAN.

Het Poolse driejarenplan, dat loopt over 1947, 1948 en 1949, is naar aanleiding van de opgedane ervaringen en de verdere verwachtingen m.b.t. de verwezenlijking ervan aan de huidige omstandigheden aangepast, hetgeen neerkomt op kleine beperkingen, welke in het bijzonder met het oog op de aanwezige financieringsmiddelen noodzakelijk bleken. De credietverlening door het buitenland, welke in 1947 nog 25 pCt van de nieuwe investeringen in Polen mogelijk maakte, was in 1948 reeds veel geringer en zal in 1949 grotendeels nog slechts uit de leverancierscredieten van Rusland bestaan, welke 10 à 12 pCt van de Poolse nieuwe investeringen kunnen dekken.

Er wordt dan ook meer dwang uitgeoefend op de kapitaalvorming uit de resultaten van de binnenlandse productie. Overigens heeft het economische plan voor 1949 betrekking op nog grotere delen van het Poolse economisch leven: aan het particuliere initiatief in de kleinindustrie, in ambacht en handel worden nog scherpere richtlijnen gegeven dan tot dusver en indirect wordt ook aan de ontwikkeling van de landbouw een bepaalde richting gegeven, bijv. door een nog verder gaande contingentering van de productiemiddelen, welke de boeren van de binnenlandse industrie en d.m.v. de door de Staat gecontroleerde invoer zullen krijgen toegewezen.

Volgens berekeningen van de nieuwe leider van het Staatsplanbureau, Dr. T. Dietrich, moet de industriële productie van Polen in 1949, in vergelijking met het lopende jaar, met ongeveer 21 pCt naar waarde, in vooroorlogse valuta uitgedrukt, stijgen. Het zijn thans niet alleen de productiemiddelenindustrieën, welke meer moeten voortbrengen, maar ook de consumptiegoederenindustrieën. Enkele voorbeelden van productieverhoging in 1949 t.o.v. 1948: staal 20 pCt, producten van de walsindustrie 15 pCt, elektrische machines 29 pCt, superfosfaat 34 pCt, stikstof 15 pCt, katoenen stoffen 17 pCt, wollen stoffen 25 pCt, kunstzijde 26 pCt. Men hoopt door een reeks rationaliseringsmaatregelen de industriële kostprijs met 4 pCt te kunnen verminderen.

Terwijl de waarde van de totale industriële productie van Polen, ondanks oorlogsverwoestingen en geringere bevolking, sedert enige maanden weer boven het cijfer voor 1938 (uitgedrukt in vooroorlogse dollars) ligt, heeft de agrarische productie tot dusver nog geen $\frac{2}{3}$ van de vooroorlogse productiewaarde bereikt; dit is volgens „Der Österreichische Volkswirt”, 3. Juliheft 1948, nr. 21, waaraan wij de hier vermelde gegevens ontleen, een gevolg van de verdeling van het grootgrondbezit, de territoriale en vergaande bedrijfstechnische wijzigingen. Men hoopt in 1949 zowel de opbrengst van de veeteelt als van de akkerbouw met 15 pCt t.o.v. 1948 te kunnen verhogen, waardoor ongeveer 75 pCt van de vooroorlogse agrarische productie zou zijn bereikt.

Dit jaar moest Polen nog graan invoeren, terwijl het andere agrarische producten (aardappelen, eieren en gevogelte, vleesconserven enz.) reeds kon uitvoeren; in 1949 hoopt men echter zover te zijn, dat men geen levensmiddelen meer behoeft in te voeren.

HET DAGELIJKS BROOD IN DE BIZONE VAN DUITSLAND.

Volgens een geallieerde zegsman zou de voedselsituatie in de Bizone van Duitsland „buitengewoon gunstig” zijn. Deze optimistische uiting berust op cijfers. In Juli ontvingen de gewone consumenten 1.990 calorieën per dag, tegen iets meer dan 1.500 calorieën in Juli 1947 en slechts 1.050 calorieën per dag in Juni 1946. Het aardappellrantsoen is sinds Juli 1948 verdubbeld en het vetrantsoen meer dan verdrievoudigd. Er bestaat een goede kans, dat het, met de vooruitzichten op een goede oogst en bij voortgaande toevloeiing van Marshall-hulp, mogelijk zal

zijn voor de rest van het jaar de rantsoenen te handhaven op meer dan 1.800 calorieën per dag. De geallieerde zegsman had zoveel vertrouwen in de toekomstige voedselsituatie, dat hij de Duitsers, wonende in de Bizone, kon verzekeren, dat de donkere dagen van de afgelopen winter in dit opzicht niet weer zouden terugkeren, zo schrijft „The Economist” in haar jongste nummer.

De voedselsituatie in de Bizone is volgens „The Economist” veel gunstiger dan in de Oostelijke zone van Duitsland. Tijdens een persconferentie, gehouden op 6 Augustus, kon de voorzitter van de „Zonal Economic Commission” in Oost-Duitsland geen definitieve verbetering van de voedselsituatie aankondigen, maar slechts de hoop uitspreken, dat, bij een goede oogst, het mogelijk zou zijn de rantsoenen te verhogen met 150 à 200 calorieën per dag. De Russen en hun Duitse adviseurs hebben zelfs geen plannen om tegen 1950 meer dan 2.000 calorieën per dag te verstrekken (welke dan uitsluitend uit de binnenlandse productie moeten worden verkregen).

De Russische politiek schijnt — zo meent het blad — nog steeds gebaseerd te zijn op de veronderstelling, dat de Oostelijke zone dient om er zoveel mogelijk van te profiteren en dat de leveranties voor de export of voor de voeding van de bezettingstroepen niet behoeven te worden onderworpen aan menselijke of economische overwegingen. Naar schatting hebben de Russen meer dan de helft van de productie van hoogwaardig voedsel in hun zone opgeëist, terwijl daartegenover alleen al gedurende de eerste tien dagen van Juli bijna 200.000 ton voedsel in de Bizone werd geïmporteerd uit de Verenigde Staten. „While in western Germany food is being pumped in, in eastern Germany it is still being pumped out”.

DE NIEUWE INKOMSTENBELASTING IN ZUID-AFRIKA.

In de loop van zijn begrotingsrede, gehouden op 9 Augustus jl., heeft de Minister van Financiën van de Unie van Zuid-Afrika, N. C. Havenga, een belangrijke verlichting aangekondigd voor gewone belastingbetalers. Hieronder wordt aangegeven wat de belastingbetalers in het dienstjaar 1947—1948 moeten betalen in vergelijking met de bedragen voor het vorige dienstjaar. De provinciale belasting is hierbij uiteraard niet inbegrepen. Bij beschouwing van het lijstje moet er evenwel aan worden gedacht, dat de kosten van levensonderhoud, o.a. door hoge accijnzen en invoerrechten, momenteel bijzonder hoog zijn.

Inkomsten	Kinderen	Gehuwden.	
		Oude belasting	Nieuwe belasting
£ 500	Geen	£12 6 11	£1 5 9
£ 500	Een	£ 3 6 11	Niets
£ 600	Geen	£20 7 11	£ 7 19 11
£ 600	Een	£11 7 11	Niets
£ 600	Twee	£ 2 7 11	Niets
£ 700	Geen	£28 10 11	£14 15 9
£ 700	Een	£19 10 11	£ 4 15 9
£ 700	Twee	£10 10 11	Niets
£ 800	Geen	£36 15 11	£21 13 3
£ 800	Een	£27 15 11	£11 13 3
£ 800	Twee	£18 15 11	£ 4 13 3
£ 900	Drie	£ 9 15 11	Niets
£ 900	Geen	£45 2 11	£28 12 5
£ 900	Een	£36 2 11	£18 12 5
£ 900	Twee	£27 2 11	£ 8 12 5
£ 900	Drie	£18 2 11	Niets
£1,000	Geen	£53 11 11	£35 13 3
£1,000	Een	£44 11 11	£25 13 3
£1,000	Twee	£35 11 11	£15 13 3
£1,000	Drie	£26 11 11	£ 5 14 3
£1,000	Vier	£17 11 11	Niets
£1,500	Geen	£97 6 10	£72 2 4
£1,500	Een	£88 6 10	£62 2 4
£1,500	Twee	£79 6 10	£52 2 4
£1,500	Drie	£70 6 10	£42 2 4
£1,500	Vier	£61 6 10	£32 2 4
£2,000	Geen	£143 11 9	£110 13 2
		(Plus 39 11 2 S.B.)	(Plus 31 12 11 S.B.)
£2,000	Een	£134 11 9	£100 13 2
		(Plus 39 11 2 S.B.)	(Plus 31 12 11 S.B.)
£2,000	Twee	£125 11 9	£90 13 2
		(Plus 39 11 2 S.B.)	(Plus 31 12 11 S.B.)
£2,000	Drie	£116 11 9	£80 13 2
		(Plus 39 11 2 S.B.)	(Plus 31 12 11 S.B.)
£2,000	Vier	£107 11 9	£70 13 2
		(Plus 39 11 2 S.B.)	(Plus 31 12 11 S.B.)

£5.000	Geen	£473 11 6	£385 12 11
		(Plus £687 19 1 S.B.)	(Plus £550 7 3 S.B.)
£5.000	Een-	£464 11 6	£375 12 11
		(Plus £687 19 1 S.B.)	(Plus £550 7 3 S.B.)
£5.000	Twee	£455 11 6	£365 12 11
		(Plus £687 19 1 S.B.)	(Plus £550 7 3 S.B.)
£5.000	Drie	£446 11 6	£355 12 11
		(Plus £687 19 1 S.B.)	(Plus £550 7 3 S.B.)
£5.000	Vier	£437 11 6	£345 12 11
		(Plus £687 19 1 S.B.)	(Plus £550 7 3 S.B.)

S.B. = Superbelasting.

ONGEHUWDE.

Inkomsten Oude bel. Voorge- stelde bel.	Inkomsten Oude bel. Voorge- gestelde bel.
£400 .. £15 16 2 .. £8 13 4	£1,000 .. £73 19 11 .. £57 3 3
£500 .. £25 4 11 .. £16 10 9	£1,500 .. £125 4 10 .. £99 17 4
£600 .. £34 15 9 .. £24 9 11	£2,000 .. £218 11 0 .. £176 6 1
£700 .. £44 8 11 .. £32 10 9	£2,500 .. £366 11 8 .. £296 12 2
£800 .. £54 3 11 .. £40 13 3	£3,000 .. £523 12 0 .. £424 4 1
£900 .. £64 0 11 .. £48 17 5	£4,000 .. £864 15 2 .. £711 5 6
	£5,000 £1,238 18 6 £1,007 10 2

Bron: „Die Volkstem“ van 10 Augustus 1948.

GELD- EN KAPITAALMARKT.

De geldmarkt toonde in de afgelopen week een verdere verruiming, welke vooral tot uiting kwam in een daling van het disconto van promessen met enigszins langere looptijd. Zo werden November t/m Februaripromessen tegen 1 3/8 pCt gevraagd, terwijl Maart- en Aprilpapier tegen ditzelfde disconto aangeboden waren, zonder echter veel vraag te ontmoeten. Er ontwikkelde zich een ruime vraag naar Julipapier, om het volgende jaar niet weer de moeilijkheden van de afgelopen maand te behoeven ondergaan. In de markt kon deze vraag maar zeer ten dele worden bevredigd, zodat, naar het schijnt, in ruil voor vervallen Augustuspromessen nogal wat in Juli 1949 vervallend papier van de Agent is afgenomen tegen het officiële disconto voor elfmaandspromessen ad 1 3/8 pCt.

Thans heeft De Nederlandsche Bank in een korte toelichting op haar weekstaat per 9 Augustus jl. voor het eerst bekend gemaakt, dat onder de bij haar aangehouden vrije saldo's een speciale rekening van het Rijk is opgenomen, waarop de tegenwaarde wordt gestort van de als „grants in aid“ ingevoerde Marshallgoederen. Het saldo hiervan bedroeg per 2 Augustus jl. f 49,2 miljoen, doch de toelichting vermeldt niet, of dit de totale tegenwaarde der Amerikaanse „grants“ vertegenwoordigt, dan wel dat reeds aflossing van staatsschuld (i.c. schatkistpapier bij banken) uit deze middelen heeft plaats gevonden. Het is n.l. ook mogelijk, dat de vermindering van het uitstaande bedrag aan schatkistpapier gedurende de laatste maanden uit de normale toegoeden van het Rijk bij de centrale bank is gefinancierd.

De obligatiemarkt bleef in de afgelopen week nagenoeg op hetzelfde niveau. Ook in de aandelenkoersen kwam zeer weinig verandering, al viel wel een lichte tendens tot koersdaling te constateren. De omzetten waren relatief gering, zoals gedurende de laatste twee maanden steeds het geval is geweest, waarin het koerspeil vrijwel geen fluctuaties vertoonde. Het onderstaande koersstaatje geeft van de geringe mutaties in de aandelenkoersen gedurende de verslagperiode een duidelijk beeld.

	6 Aug. 1948	13 Aug. 1948
A.K.U.	165 3/4	164 1/4
v. Berkel's Patent	125 3/4	125 1/8
Lever Bros. Unilever C. v. A.	300 3/4	295
Philips G. b. v. A.	255 3/4	250 GB
Koninklijke Petroleum	343 1/2	341 1/2
H.A.L.	195	197 1/2
N.S.U.	183	183
H.V.A.	227	225
Deli Mij. C. v. A.	156 1/2 GB	155 1/2
Amsterdam Rubber	166 GB	166 1/2

STATISTIEKEN.

STAND VAN 'S RIJKS KAS.

Vorderingen	31 Juli 1948	23 Juli 1948
Saldo van 's Rijks Schatkist bij De Nederl. Bank N.V.	f 692.738.327,08	f 795.776.693,48
Saldo van 's Rijks Schatkist bij de Bank voor Nederlandsche Gemeenten	„ 717.619,78	„ 881.383,38
Kasvorderingen wegens creditverstreking aan het buitenland	—	—
Daggeldlening tegen onderpand	—	—
Saldo der postrekeningen van Rijkscomptabelen	„ 819.523.866,48	„ 789.826.444,34
Voorschotten op ultimo Juni 1948 aan de gemeenten wegens aan haar uit te keren belastingen	„ 46.055.549,94	„ 46.055.549,94
Vorderingen in rekening-courant op Nederlands-Indië	„ 1048.226.735,44	„ 1046.727.413,44
Suriname	„ 31.365.859,71	„ 31.350.129,07
Curacao	—	—
Het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds	„ 13.396.553,40	„ 14.831.568,39
Het staatsbedrijf der P., T. en T.	—	—
Andere staatsbedrijven en instellingen	„ 247.727.228,45	„ 239.711.620,21

Verplichtingen	31 Juli 1948	23 Juli 1948
Voorschot, door De Nederl. Bank N.V. verstrekt	—	—
Voorschot, door De Nederlandsche Bank N.V. in rekening-courant verstrekt	—	—
Schuld aan de Bank voor Nederlandsche Gemeenten	f 1501.733.100,—	f 1501.733.100,—
Schatkistbiljetten in omloop	—	—
Schatkistpromessen bij De Nederlandsche Bank N.V. ingevolge overeenkomst van 26 Februari 1947	„ 1800.000.000,—	„ 1800.000.000,—
Schatkistpromessen in omloop (rechtstreeks bij De Nederl. Bank N.V. is geplaatst nihil)	—	—
f 6.092,7 m/m w.o. garantie Bretton Woods f 804 mill.	„ 5288.700.000,—	„ 5336.300.000,—
Daggeldleningen	—	—
Muntbiljetten in omloop	„ 148.659.870,—	„ 146.392.715,50
Schuld op ultimo Juni 1948 aan de gemeenten wegens aan haar uit te keren belastingen	—	—
Schuld in rek.-courant aan: Nederlands-Indië	—	—
Suriname	—	—
Curacao	„ 1.985.823,16	„ 1.985.823,16
Het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds	—	—
Het staatsbedrijf der P., T. en T.	„ 951.026.612,58	„ 949.133.287,51
Andere staatsbedrijven	—	—
Schuld aan diverse instellingen in rekening met 's Rijks Schatkist	„ 2556.710.181,25	„ 2612.890.007,25

DE NEDERLANDSCHE BANK.

(Voornaamste posten in duizenden guldens).

Data	Munt en muntmateriaal	Papier op het buitenland	Tegede bij corres. in het buitenland en buitenlandsche betaalmiddelen	Wissels, prom. enz. en open marktpapier	Beleningen
30 Dec. '46	700.876	4.434.786	100.816	103	153.109
5 Juli '48	482.162	315.820	145.392	10	151.270
12 „ '48	482.195	310.970	139.836	10	151.757
19 „ '48	482.238	315.846	145.637	10	173.221
26 „ '48	482.206	322.384	135.778	13.510	167.667
2 Aug. '48	482.250	311.046	144.036	38.810	147.131
9 „ '48	482.358	323.146	146.175	19.210	143.639
16 „ '48	482.480	520.800	125.986	1.510	144.989

Data	Bankbiljetten in omloop	Saldo in rekening-courant			
		's Rijks Schatkist	Geblokkeerde saldi van banken	Geblokkeerde saldi van anderen	Vrije saldi
30 Dec. '46	2.744.151	1.099.855	90.071	43.706	590.158
5 Juli '48	2.991.443	719.554	44.719	22.297	505.168
12 „ '48	2.961.945	819.628	27.871	22.006	463.538
19 „ '48	2.958.800	794.689	39.506	21.842	513.100
26 „ '48	2.995.905	765.290	30.441	20.627	519.884
2 Aug. '48	3.058.972	625.182	66.534	25.243	552.664
9 „ '48	3.020.518	684.628	39.041	23.636	546.422
16 „ '48	3.003.618	656.484	46.203	25.472	543.127

DE NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte balans op 16 Augustus 1948

Activa.		
Wissels, promessen en schuldbrieven in disconto	Hoofdbank f 1.500.000,— ¹⁾ Bijbank „ — Agentsch. „ 10.000,—	f 1.510.000,— ¹⁾
Wissels, schatkistpapier en schuldbrieven, door de Bank gekocht (art. 15, sub 4 van de Bankwet 1948)		—
Schatkistpapier, door de Bank overgenomen van de Staat der Nederlanden ingevolge overeenkomst van 26 Februari 1947		1.800.000.000,—
Beleningen: (incl. voorschotten in rekening-courant op onderpand)	Hoofdbank f 138.665.300,03 ²⁾ Bijbank „ 941.448,11 Agentsch. „ 5.382.239,69	—
Op effecten, enz.	f 144.988.987,83	
Op goederen en celen	„ 144.326.075,23 ³⁾ „ 662.912,60	144.988.987,83 ⁴⁾
Voorschotten aan het Rijk (art. 20 van de Bankwet 1948)		—
Boekvordering op de Staat der Nederlanden ingevolge overeenkomst van 26 Februari 1947		1.500.000.000,—
Munt en muntmateriaal:		
Gouden munt en gouden muntmateriaal	f 481.703.757,21	
Zilveren munt, enz.	„ 776.451,54	
Papier op het buitenland	f 320.799.800,—	482.480.208,75
Tegoed bij correspondenten in het buitenland	„ 120.416.292,74	
Buitenlandse betaalmiddelen	„ 5.569.989,97	446.786.082,71
Belegging van kapitaal, reserves en pensioenfonds	„ 101.441.188,96	
Gebouwen en inventaris	„ 2.500.000,—	
Diverse rekeningen	„ 220.964.328,98	
	f 4.700.670.797,23	
Passiva.		
Kapitaal	f 20.000.000,—	
Reservefonds	„ 12.759.703,05	
Bijzondere reserves	„ 54.447.566,03	
Pensioenfonds	„ 19.914.201,14	
Bankbiljetten in omloop (oude uitgiften)	„ 117.707.570,—	
Bankbiljetten in omloop (nieuwe uitgiften)	„ 3.003.618.500,—	
Bankassigaties in omloop	„ 32.282,37	
Rekening-courant saldo's:		
—s Rijks Schatkist	f 656.483.724,24	
Geblokkeerde saldo's van banken	„ 46.202.732,82	
Geblokkeerde saldo's van anderen	„ 25.472.551,99	
Vrije saldo's	„ 543.127.511,17	
Diverse rekeningen	„ 1.271.286.520,22 „ 200.904.454,42	
	f 4.700.670.797,23	

¹⁾ Waarvan schatkistpapier rechtstreeks door de Bank in disconto genomen f —
²⁾ Waarvan aan Nederlands-Indië (Wet van 15 Maart 1933, Staatsblad no. 99) „ 36.894.550,—
 Circulatie der door de Bank namens de Staat in het verkeer gebrachte muntbiljetten „ 146.351.215,50

INDEXCIJFERS VAN LONEN VOLGENS REGELINGEN IN NEDERLAND¹⁾.

Juni 1938/ Juni 1939 = 100	Nijverheid ²⁾	Landbouw ³⁾	Nijverheid en landbouw
Aug. 1939	401	100	101
Mei 1945	116	190	126
Juli 1947	166,6	243,9	177,4
Aug. 1947	169,0	243,9	179,5
Sept. 1947	169,5	243,9	179,9
Oct. 1947	170,9	243,9	181,1
Nov. 1947	172,8	243,9	182,8
Dec. 1947	173,8	243,9	183,6
Jan. 1948	174,0	243,9	183,8
Febr. 1948	174,7	243,9	184,4
Mrt 1948	174,7	243,9	184,4
April 1948	174,7	243,9	184,4
Mei 1948	174,7 ⁴⁾	258,6 ⁴⁾	186,4 ⁴⁾
Juni 1948	174,7 ⁴⁾	258,6 ⁴⁾	186,4 ⁴⁾

¹⁾ Bron: „Statistisch Bulletin van het C.B.S.“; in de indexcijfers zijn de uitkeringen krachtens de Kinderbijslagwet niet begrepen.
²⁾ Gemiddelden 24 bedrijfstakken.
³⁾ Akkerbouw en veehouderij.
⁴⁾ Voorlopige gegevens.
⁵⁾ In afwachting van de nieuwe collectieve contracten is voorlopig rekening gehouden met de door het College van Rijksbemiddelaars vastgestelde richtlijnen voor de lonen in de landbouw in de periode Mei 1948—April 1949.

BANK VAN FRANKRIJK.

(Voornaamste posten in miljoenen francs).

Data	Metaal-voorraad	Disconto's en voorschotten	Voorschotten aan de Staat		
			Vaste	Schatkist	Bezettingskosten Duitsland
26 Dec. 1946	94.817	118.302	59.449	67.900	426.000
8 Juli 1948	52.817	249.904	125.042	130.200	426.000
15 Juli 1948	52.817	243.380	125.042	133.100	426.000
22 Juli 1948	52.817	249.073	125.042	133.500	426.000

Data	Bankbiljetten in circulatie	Deposito's		
		Totaal	Staat	Diversen
26 Dec. 1946	721.865	63.458	765	62.693
8 Juli 1948	827.392	200.904	783	198.957
15 Juli 1948	825.998	208.832	1.623	205.646
22 Juli 1948	817.961	230.149	771	227.381

FEDERAL RESERVE BANKS.

(Voornaamste posten in miljoenen dollars).

Data	Metaalvoorraad		Other cash	U.S. Govt securities
	Totaal	Goudcertificaten		
31 Dec. 1946	18.381	17.587	268	23.350
8 Juli 1948	22.308	21.692	224	21.535
15 Juli 1948	22.315	21.700	255	21.521
22 Juli 1948	22.380	21.765	271	21.326

Data	F.R.-biljetten in circulatie	Deposito's		
		Totaal	Govt	Member-banks
31 Dec. 1946	24.945	17.353	393	16.139
8 Juli 1948	23.960	20.303	1.841	17.684
15 Juli 1948	23.827	20.390	1.861	17.631
22 Juli 1948	23.756	20.302	1.879	17.503

NATIONALE BANK VAN ZWITSERLAND.

(Voornaamste posten in miljoenen francs).

Data	Metaal-voorraad	Buiteni. wissels	Disconto's en voorschotten	Effecten	Biljetten in omloop	Andere credieten
31 Dec 1946	4.949,9	158,0	238,7	52,7	4.090,7	1.113,7
23 Juli 1948	5.657,1	136,9	203,8	47,5	4.146,0	1.398,9
31 Juli 1948	5.560,0	124,0	200,8	47,5	4.232,6	1.202,2
7 Aug. 1948	5.577,4	132,2	191,1	47,5	4.165,3	1.277,5

INDEXCIJFERS VAN GROOTHANDELSPRIJZEN IN NEDERLAND¹⁾.

Juli '38-Juni '39=100	1946	1947	Mrt 1948	April 1948	Mei 1948	Juni 1948
Voedingsmiddelen:						
plantaardige	209	230	230	230	237	248
dierlijke	191	199	234	232	223	222
totaal	200	214	232	231	230	235
Grondstoffen:						
houtw. buitenlands	463	631	582	582	582	582
chem. producten	272	342	364	367	366	366
textielwaren	258	284	279	282	284	287
leder	224	243	243	243	243	243
metaalwaren	261	294	305	305	305	305
papierwaren	332	474	538	538	538	538
hulpstoffen	170	201	216	216	216	216
totaal	282	328	339	340	341	342
Afgewerkte producten:						
glas, aardewerk, enz.	238	256	263	270	272	273
houtwaren	349	390	385	385	385	385
chem. producten	328	318	323	324	324	324
textielwaren	315	344	352	352	353	354
lederwaren	292	321	327	326	327	327
papierwaren	283	303	325	341	347	347
gefabr. voed.midd.	211	223	222	222	222	222
metaalwaren	248	263	272	269	269	269
totaal	261	276	280	280	281	281
algem. indexcijfer	251	271	279	279	279	280

¹⁾ Bron: „Statistisch Bulletin van het C.B.S.“.
²⁾ De wegingscoëfficiënten zijn vastgesteld overeenkomstig de verhoudingen in 1941.

OVERZICHT DER LAATSTE VIER VERKORTE BALANSEN VAN DE NEDERLANDSCHE BANK.
(in miljoenen gulden).

Actief	data	26-7-'48	2-8-'48	9-8-'48	16-8-'48	Passief	data	26-7-'48	2-8-'48	9-8-'48	16-8-'48
Wissels, promessen en schuldbrieven in disconto		13,5 ¹⁾	38,8 ¹⁾	19,2 ¹⁾	1,5 ¹⁾	Kapitaal		20,0	20,0	20,0	20,0
Wissels, schatkistpapier en schuldbrieven door de Bank gekocht		—	—	—	—	Reservefonds		12,8	12,8	12,8	12,8
Schatkistpapier, door de Bank overgenomen van de Staat der Nederlanden ingevolge overeenkomst van 26 Februari 1947		1.800,0	1.800,0	1.800,0	1.800,0	Bijzondere reserves		54,4	54,5	54,5	54,5
Beleningen		167,7 ²⁾	147,1 ²⁾	143,6 ²⁾	145,0 ²⁾	Pensioenfonds		19,9	19,9	19,9	19,9
Voorschotten aan het Rijk		—	—	—	—	Bankbiljetten in omloop (oude uitgiften)		118,5	118,3	117,9	117,7
Boekvordering op de Staat der Nederlanden ingevolge overeenkomst van 26 Februari 1947		1.500,0	1.500,0	1.500,0	1.500,0	Bankbiljetten in omloop (nieuwe uitgifte)		2.995,9	3.059,0	3.020,5	3.003,6
Munt en muntmateriaal:						Bankassigaties in omloop		0,3	—	0,2	—
Gouden munt en gouden muntmateriaal		481,7	481,7	481,7	481,7	Rekening-courant saldo's:					
Zilveren munt, enz.		0,5	0,6	0,7	0,8	's Rijks Schatkist		765,3	625,2	684,6	656,5
Papier op het buitenland		322,4	311,1	323,1	321,8	Geblokkeerde saldo's van banken		30,4	66,5	39,0	46,2
Tegood bij correspondenten in het buitenland		130,1	188,4	140,5	120,4	Geblokkeerde saldo's van anderen		20,6	25,2	23,6	25,5
Bui. enl. betaalmiddelen		5,6	5,6	5,7	5,6	Vrije saldo's		519,9	552,7	546,4	543,1
Belegging van kapitaal, reserves en pensioenfonds		105,8	105,7	105,1	101,4	Diverse rekeningen		197,3	200,4	200,8	200,9
Gebouwen en inventaris		2,5	2,5	2,5	2,5						
Diverse rekeningen		225,5	223,0	218,1	221,0						
		4.755,3	4.754,5	4.740,2	4.700,7			4.755,3	4.754,5	4.740,2	4.700,7
¹⁾ Waarvan schatkistpapier rechtstreeks door de Bank in disconto genomen		¹⁾ —	¹⁾ —	¹⁾ —	¹⁾ —						
²⁾ Waarvan aan Ned.-Indië (Wet van 15-3-'33 Staatsbl. d. no. 99)		²⁾ 36,9	²⁾ 36,9	²⁾ 36,9	²⁾ 36,9	Circulatie der door de Bank namens de Staat in het verkeer gebrachte muntbiljetten		146,9	148,9	147,9	146,3

CURSUSSEN MODERNE BEDRIJFSADMINISTRATIE

Thans staat de inschrijving open voor de cursussen, die in September zullen starten.

Vraagt prospectus bij het Secretariaat
M.B.A. — Postbus 800 — Rotterdam

N.V. A.T.O.
VAN GEND & LOOS
expedieert van huis tot huis
VAN DORP NAAR STAD - VAN LAND NAAR LAND

Groothandel

Algem. Weekblad, gewijd aan de belangen van binnen- en buitenlandse groothandel, waarin opgenomen de mededelingen van de bedrijfsgroep Groothandel

Abonnementsprijs f 15,— per jaar, buitenland f 17,— per jaar. — Giro 5858

Hoofdredacteur: W. G. N. de Keizer, met geregelde medewerking van: Prof. Dr. O. Bakker, Dr. J. Buter, J. M. Pentener van Vlissingen, Mr. G. M. Greup, Mr. G. A. Hungerink, Mr. G. E. Kruseman, Jhr. Mr. E. van Lennep, Mr. W. F. Lichtenauer, Drs. C. A. A. van Lutervelt, E. J. Muller, Dr. H. J. W. van der Poel, Jhr. Mr. H. A. Quarles van Ufford, Mr. Luc Schenderling, Dr. Mr. J. A. M. van Staay

Uitgave: H. A. M. Roelants
Schiedam — Tel. 69300

AMSTERDAMSCHЕ BANK N.V. - INCASSO-BANK N.V.

MAANDSTAAT PER 31 JULI 1948

ACTIEF

Kassa, Kassiers en Daggeldleningen	f 28.449.857,09
Nederlands schatkistpapier	837.764.600,00
Ander overheidspapier	15.243.500,00
Wissels	2.070.022,44
Bankiers in binnen en buitenland	42.842.945,32
Effecten en syndicaten	5.087.216,80
Prolongatiën en voorschotten tegen Effecten	20.702.420,77
Debiteuren	199.581.469,97
Deelnemingen	16.559.873,44
Gebouwen	6.559.301,48
	f 1.174.861.207,31

PASSIEF

Kapitaal	f 70.010.000,00
Reserve	32.500.000,00
Bouwreserve	4.000.000,00
Deposito's op termijn	86.816.401,78
Crediteuren	946.434.124,92
Kassiers en genomen daggeldleningen	300.000,00
Geaccepteerde Wissels	99.954,64
Door derden geaccepteerd	9.160.046,07
Diverse rekeningen	25.540.679,90
	f 1.174.861.207,31

Beschikbare krachten

Zakenman

sinds korte tijd gerepatriëerd, 53 jaar, jarenlang een leidende functie bekleed hebbende in de handel in Ned. Indië, zoekt een hem passende positie. Bij voorkeur daar waar hij zijn kennis van de Oosterse markten ten nutte kan maken. Genegen om voor kortere of langere tijd weer naar de tropen of elders te vertrekken, dan wel door reizen het contact te onderhouden. Br. onder no. ESB 1248, bur. v. d. blad, Postbus 42, Schiedam.

Ervaren documentalist

leeftijd 32 jaar, gehuwd, wenst van werkkring te veranderen. Grondig bekend met de organisatie van de secretariaatswerkzaamheden. Opleiding H.B.S. A 5 j. c. en N.I.D.E.R. Br. onder no. ESB 1249, bureau van dit blad, Postbus 42, Schiedam.

ECONOMISCH DOCTORANDUS

opl. A'dam, zoekt, wegens gebrek aan perspectief in huidige handelsbetrekking, **nieuwe werkkring**.

Gedacht wordt aan functie van directeur of secretaris van de directie. Leeftijd 44 jaar, organisator, representatief, gewend vergaderingen en cursussen te leiden en ideeën uit te dragen. Kennis van landb. econom. problemen. Goede kennis van Duits en Engels. Br. onder no. ESB 1246 bureau van dit blad, Postbus 42, Schiedam.

Vacatures

N.V. PHILIPS' GLOEILAMPENFABRIEKEN EINDHOVEN

Bij de Financiële Afdeling kunnen

enige eerste medewerkers

worden geplaatst, die een economische of daarmee gelijk te stellen opleiding hebben genoten en die bekend zijn met de praktijk van het hedendaagse internationale valutaverkeer.

Geboden wordt een interessante werkkring, die mogelijkheden tot plaatsing bij een der buitenlandse organisaties inhoudt.

Brieven onder bijvoeging van recente foto, met volledige gegevens betreffende opleiding, praktische ervaring, vorige werkkringen, enz., met vermelding van leeftijd, te richten onder E.S.B. 169, Afdeling Personeelzaken, Willemstraat 20, Eindhoven.

Ook voor Beschikbare Krachten is een annonce in „Economisch-Statistische Berichten“ de aangewezen weg. Annonces, waarvan de tekst 's Maandags in ons bezit is, kunnen, plaatsruimte voorbehouden, in het nummer van dezelfde week worden opgenomen.

N.V. BRONSWERK

AMERSFOORT

AMSTERDAM

ROTTERDAM

Afd. Pijpleidingen

V/H BECHT & DYSERINCK

Afd. Warmtetechniek

V/H HUYGEN & WESSEL

Afd. Luchttechniek

V/H BECHT & DYSERINCK

Afd. Koeltechniek

V/H HUYGEN & WESSEL

Afd. Electrotechniek

V/H HUYGEN & WESSEL

Land- en Scheepsinstallaties

Nederlandsch Indische Handelsbank, N.V.

Amsterdam — Rotterdam — 's-Gravenhage

Alle Bank- en Effectenzaken

Economisch - Statistische Berichten

Adres voor Nederland: Pieter de Hoochstraat 5, Rotterdam (W.).

Telefoon: Redactie 38040, Administratie 38340. Giro 8408

Bankiers: R. Mees en Zoonen, Rotterdam.

Redactie-adres voor België: Seminarie voor Gespecialiseerde Economie, 14, Universiteitstraat, Gent.

Abonnementen: Pieter de Hoochstraat 5, Rotterdam (W.).

Bankiers: Banque de Commerce, Brussel.

Abonnementsprijs, franco per post, voor Nederland f 26* per jaar, voor België/Luxemburg f 28 per jaar, te voldoen door storting van de tegenwaarde in francs bij de Banque de Commerce te Brussel. Overzeese gebiedsdelen (per zeepost) f 26, overige landen f 28 per jaar. Abonnementen kunnen ingaan met elk nummer en slechts worden beëindigd per ultimo van het kalenderjaar.

Aangelegende stukken in Nederland aan het Bijkantoor Westzeedijk, Rotterdam (W.).

ADVERTENTIES.

Alle correspondentie betreffende advertenties te richten aan de Firma H. A. M. Roelants, Lange Haven 141, Schiedam (Telefoon 69300, toestel 6).